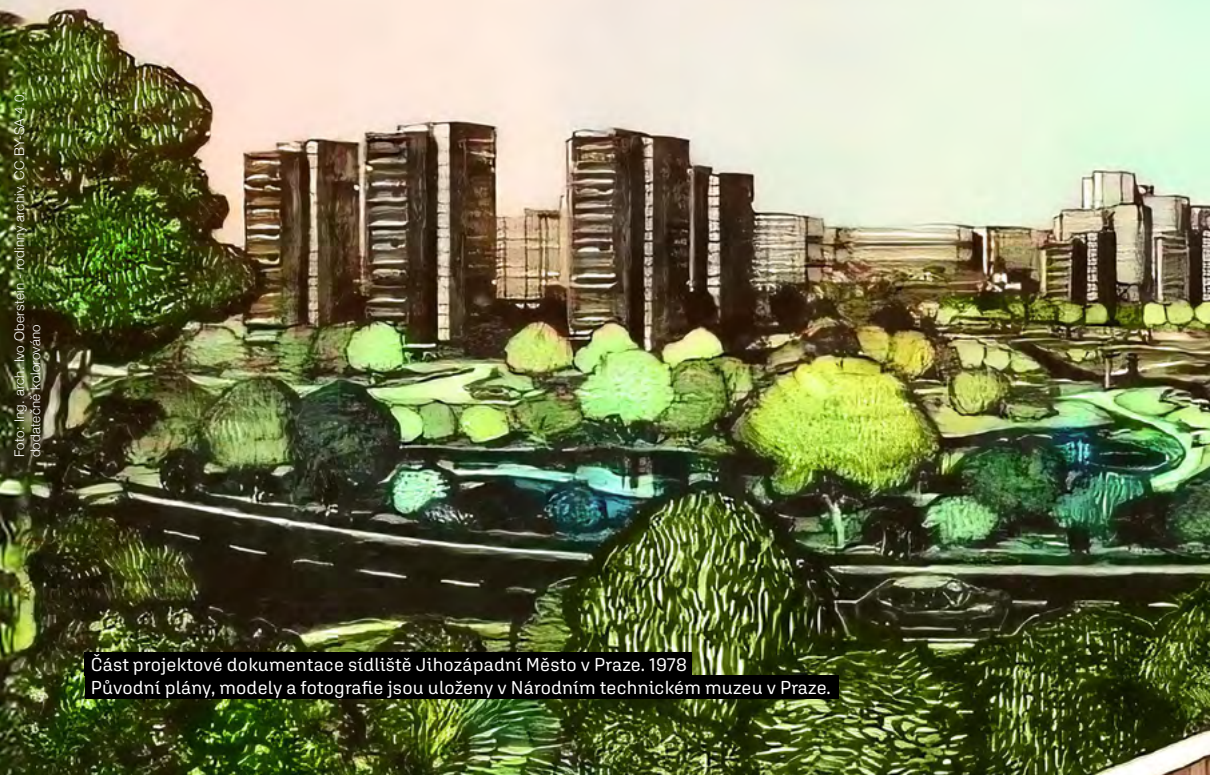

Ondřej Prokop

PRAHA DOBY PANELOVÉ

Část projektové dokumentace sídliště Jihozápadní Město v Praze. 1978
Původní plány, modely a fotografie jsou uloženy v Národním technickém muzeu v Praze.

Ondřej Prokop

PRAHA DOBY PANELOVÉ

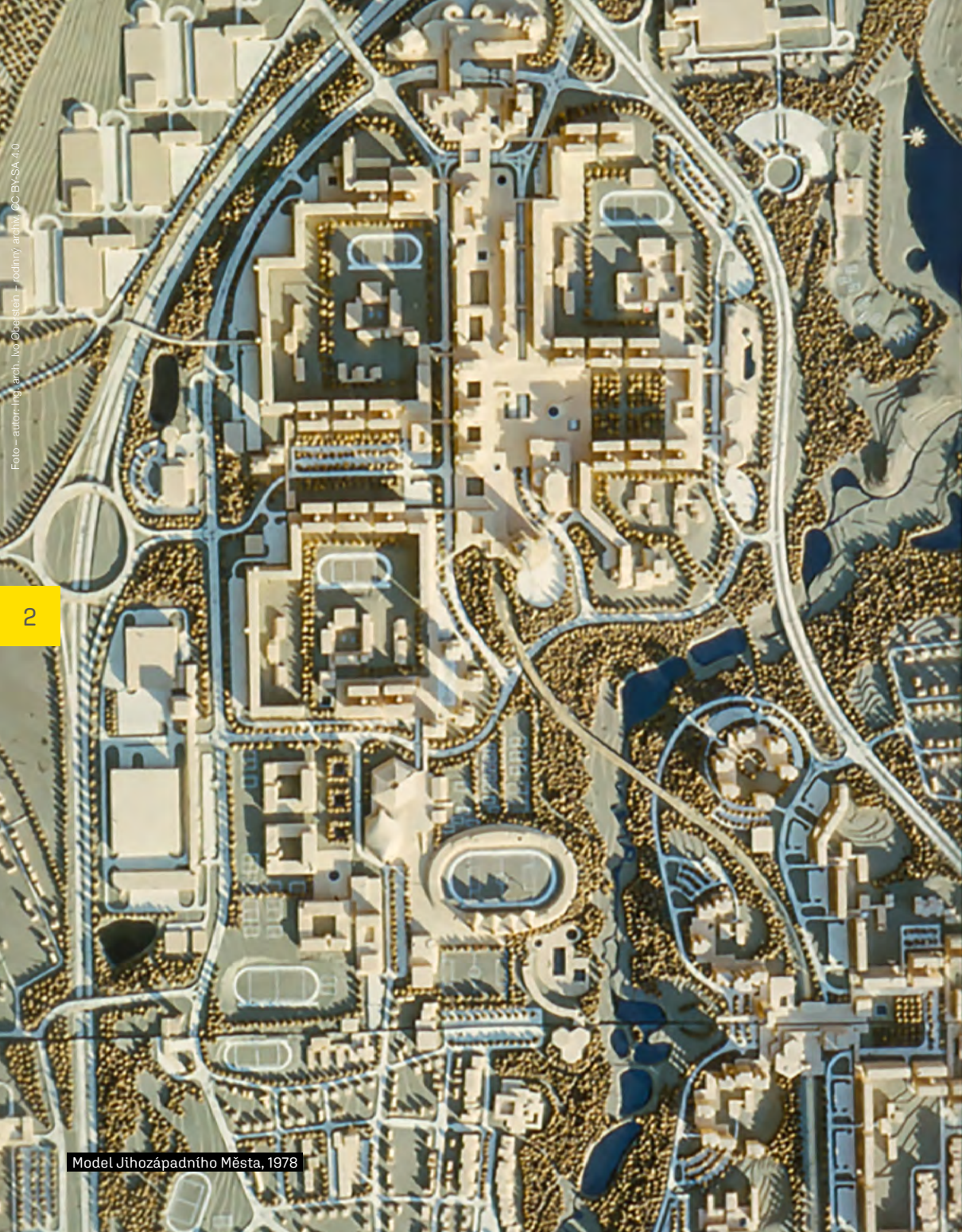

Foto - autor: Ing. arch. Ivo Cobeštein - rodinný architek. PC BV-SA s.r.o.

2

Model Jihozápadního Města, 1978

Poznámky k textu _____	4
Panelová sídliště – fenomén doby minulé, který dodnes zachraňuje bytovou situaci v Praze _____	6
Vhled do historie: Jak šel čas s výstavbou sídlišť? _____	8
Doc. Ing. arch. Ivo Oberstein, CSc. _____	12
Sídliště BABA co je malé, to je hezké _____	14
Sídliště BARRANDOV bydlení poblíž českého Hollywoodu _____	16
Sídliště BOHNICE sídliště s Titanikem a osobitou atmosférou _____	18
ČERNÝ MOST Bronx, který chytil druhý dech _____	20
ČERVENÝ VRCH tam na Evropské _____	22
ĎÁBLICE klenot mezi sídlišti _____	24
HLOUBĚTÍN starší pán s nerozvinutým potenciálem _____	26
HORNÍ MĚCHOLUPY/PETROVICE velká výzva _____	28
CHMELNICE menší sestra naproti Jarovu _____	30
INVALIDOVNA experiment, který se [ne]vyvedl _____	32
JAROV sympaťák u hlavní ulice _____	34
JIHOZÁPADNÍ MĚSTO ambiciózní kolos _____	36
JIŽNÍ MĚSTO město ve městě _____	38
KOBYLISY vesnice s podzemní dráhou _____	40
LEHOVEC škoda, že to takhle dopadlo _____	42
LETŇANY místo, které si zaslouží víc _____	44
MALEŠICE přátelská oáza _____	46
MICHELSKÁ od nouzové kolonie k fajn bydlení _____	48
MODŘANY takové typické sídliště _____	50
NA DĚDINĚ ať takové zůstane _____	52
NOVODVORSKÁ zestárlá klasika _____	54
PANKRÁC na široké pláni _____	56
PETŘINY městečko na dlani _____	58
PÍSNICE jeho čas ještě přijde _____	60
PROSEK přátelské sídliště s Parkem Přátelství _____	62
ŘEPY to je konec? _____	64
SKALKA neurazí, nenadchne _____	66
SOLIDARITA pražská legenda _____	68
SPOŘILOV je to tady fajn _____	70
VLASTA sídliště, které neví, jak dál _____	72
ZAHRADNÍ MĚSTO „panelpoezie“ _____	74
Závěr _____	76
Zdroje _____	78

Cílem této knihy je čtivou formou popsat pražská sídliště a vyjádřit názor na jejich existenci a budoucnost.

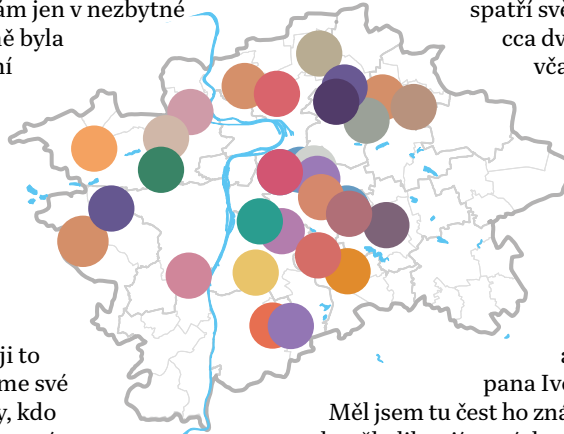
Na úvod vás provedu historií sídlišť, charakteristikou jejich architektury a záměry, se kterými byla budována.

Popis jednotlivých sídlišť pak tvoří jádro textu. Jsem rodilý Pražák, vyrostl jsem na sídlišti a většinu pražských sídlišť jsem během života navštívil a prošel. Kvůli vzniku této knihy jsem tour de sídliště provedl systematicky a cíleně. Snažil jsem se co nejvěrněji zachytit jejich atmosféru. Historii se tady zabývám jen v nezbytné míře, podstatná pro mě byla současnost a konkrétní popis. Chtěl bych zdůraznit, že popisují sídliště nejen z hlediska vizuálnosti, ale i atmosféry. Z toho důvodu jsou pasáže, kde popisují svoje dojmy ze sídliště, ryze subjektivní. Zdůrazňuji to proto, že každý vnímáme své okolí jinak, a zvláště vy, kdo na sídlišti žijete, můžete mít jiný pohled na věc.

Výzvou také bylo rozčlenění sídlišť. Některé větší sídlištní celky se dělí na několik menších (u Jihozápadního Města např. na Stodůlky, Lužiny, Velkou Ohradu a Nové Butovice). V takových případech jsem bral sídliště jako celek. Informace k malým sídlištím byly zas někdy skoro nedohledatelné. Udělal jsem však maximum. A pokud jsem na něco zapomněl, rád to napravím později v tištěné verzi knihy.

Tímto bych vás, čtenáře knihy, rád vyzval ke zpětné vazbě. Budu moc rád za jakékoli tipy a užitečné informace o které bych knihu mohl do budoucna rozšířit.

Hlubší historickou analýzu a exkurz do podrobností, stejně jako názory obyvatel na sídliště, chci také ponechat na tištěnou verzi knihy. A budu velice rád, když mi se sestavením této publikace pomůžete. Více informací o projektu, který spatří světlo světa za cca dva roky, najdete včas na mých sociálních sítích.

Celé toto dílo bych rád věnoval památce významného českého architekta a urbanisty, pana Ivo Obersteina.

Měl jsem tu čest ho znát a vedli jsme spolu několik zajímavých rozhovorů. Tento muž se do povědomí Pražanů dostal hlavně svým projektem čtvrti Jihozápadního Města. Jeho tvorba ale čítá spoustu dalších krásných a jedinečných staveb. Bohužel, Ivo Oberstein zemřel v lednu 2024, publikování tohoto textu se tedy nedožil. K uctění jeho památky jsem si dovolil zakomponovat zde kapitulu, která život a dílo tohoto skvělého architekta připomíná.

Milí čtenáři, přeji vám příjemnou cestu po pražských sídlištích...

Ondřej Prokop

Panelová sídliště

fenomén doby minulé, který dodnes zachraňuje bytovou situaci v Praze

Panelová sídliště. Fenomén dob minulých, který dodnes názorově rozděluje společnost. Ve svých počátcích je jejich obyvatelé vítali s nadšením. Jednalo se na svou dobu o převratnou novinku, díky které mnozí lidé objevili kouzlo dosud nepoznaného luxusu, jakými byly pro každý byt koupelna a toaleta, dálkové vytápění, teplá voda tekoucí téměř permanentně z kohoutku. Oceňovali i společné prádelny, mandly, kočárkárny, sklepy. A v neposlední řadě také blízkou občanskou vybavenost v podobě vybudova-

ných mateřských a základních škol, mnohdy i místních center zahrnujících například kadeřnictví, kosmetiku, zdravotní středisko a další služby, minimálně však v docházkové vzdálenosti obchod s potravinami. Výhodou byla i dětská hřiště, kde se děti po vyučování scházely a mohly se dostatečně vyřádit.

Já sám pocházím z jednoho z pražských sídlišť, z Jižního Města. Moje první vzpomínky jsou z doby, kdy už se obyvatelé Jižního Města nemuseli brodit blátem, jak o tom

často vyprávějí starousedlíci z konce sedmdesátých let. Když jsme se sem nastěhovali, všechno vonělo novotou, domy byly pěkně omítnuté a kolem bylo plno zeleně. Dnes sídliště bohužel viditelně chřadne a stárne, stejně jako většina dalších. Po marné snaze věci změnit apelováním na politiky ve vedení městské části jsem nakonec šel do politiky sám, a to s jasným cílem: vrátit čtvrti, kde jsem vyrostl, původní lesk a atmosféru a vyřešit současné problémy – kupříkladu parkování. Aby se tu lidem zase dobře žilo.

Dnes se zde totiž obyvatelé potýkají s mnoha problémy. Chodníky a silnice se rozpadají lidem pod nohama, aniž by se někdo věnoval jejich opravám. Spousta starých obchodních center, kde jsou samoobsluhy, byla nešikovně zprivatizovaná a nyní beznadějně chátrá.

Proměnila se i skladba obyvatel sídlišť. Lidé, kteří v nich začali na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let žít, byli tehdy v produktivním věku. Většina z nich se neodstěhovala a stárla společně se sídlištěm, takže nyní tvoří hlavní skupinu seniorů. Zároveň se však v rámci přirozené obměny stěhují na sídliště obyvatelé noví, což jsou často cizinci nebo mladí lidé, pro které je jen jakousi přestupní stanicí, než si vydělají na něco lepšího. Místo toho, aby zde vyrůstaly nové generace, které budou mít k místu vztah, a tím pádem i snahu ho zvelebovat, se tak z většiny sídlišť stávají „průchoďáky“, o které se nikdo moc nestará.

Smutnou pravdou je, že v divokých devadesátých letech byl nešťastně a bez rozmyslu rozprodáván obecní i státní majetek, takže městské části nyní nepatří objekty s obchody, klíčové pozemky ani části parků nebo občanské vybavenosti. A to je opravdu hodně velký problém, protože bez toho se infrastruktura buduje těžko, i kdyby bylo politické vedení osvědčené a budovat ji chtělo.

Vhled do historie:

Jak šel čas s výstavbou sídlišť?

Myšlenka výstavby větších obytných celků se společným zázemím a hygienickými byty na scénu přichází již v 19. století. Opravdové sídliště vzniklo ale až v meziválečném období jako snaha vyřešit problém s nedostatkem bytů. Tvůrci sídlišť pak byli levicoví teoretici a architekti v čele s Le Corbusierem a sovětskými a německými avantgardisty. Nejstarší panelové sídliště Praunheim, postavené v roce 1926, je možné nalézt ve Frankfurtu nad Mohanem. Výstavba sídlištních celků souvisí na našem území se specifickým pojetím urba-

nismu, určeného Athénskou chartou a funkcionalistickým přístupem a pojetím člověka jako tzv. typového člověka (jakási měrná jednotka, jehož život je možné rozdělit do čtyř sfér – práce, bydlení, rekreace, doprava).

Doba, ve které sídliště vznikala a první roky jejich obydlování, vytvořila další specifikum panelových sídlišť. Tehdejší bytová politika významně preferovala při rozdělování nových bytů hlavně mladé rodiny. V důsledku to vedlo k velice specifické skladbě

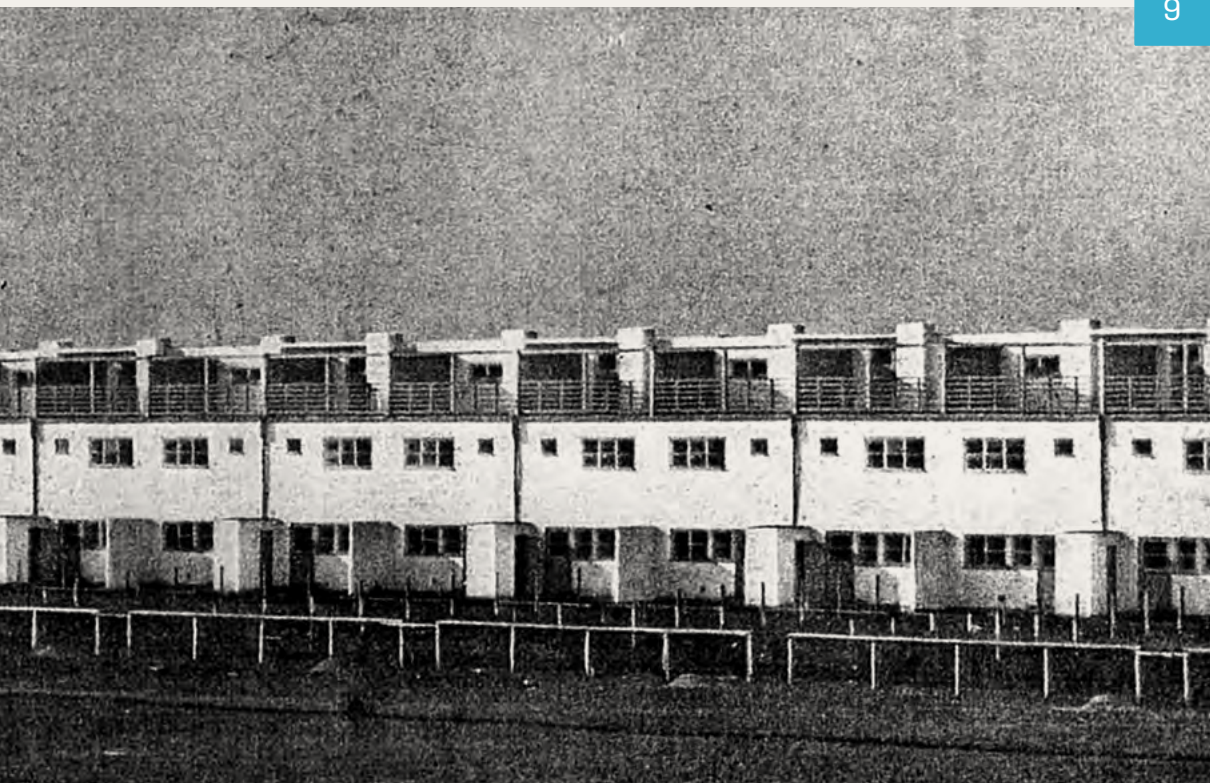

obyvatel s dominancí mladých dospělí a dětí. Toto složení obyvatel určovalo charakter sídlišť nejen v počátcích, ale i v průběhu dalších let a má vliv i na současnost v podobě posouvající se demografické vlny.

Přidělování bytů mladým rodinám vedlo také k tomu, že na pražská sídliště přicházely rodiny ze všech sociálních tříd. Střední třída je tak neoddělitelně propojená s příběhem panelových sídlišť. Vzhledem k tomu, že menší preferenci při udělování bytů měli mladí s vysokoškolským vzděláním, které v té době bylo v československé společnosti poměrně výběrovou záležitostí a je možné jej chápat jako symbol dobrého statusu a výše postavené střední třídy, může se o bydlení na sídlišti hovořit také jako o bydlení dobře postavených.

V devadesátých letech došlo k proměně diskurzu o panelových sídlištích. Objevily se obavy, že dojde k odchodu střední třídy

z těchto oblastí a podle „vzoru“ západních města pak dojde k vytvoření ghett. V důsledku toho byla utvářena i politika revitalizace, respektive regenerace sídlišť a alokování veřejných prostředků.

Fáze socialistického realismu

Socialistický realismus jako směr pochází ze Sovětského svazu a na konci 40. let došlo k jeho importu i do tehdejšího Československa. Ideové hnutí zasahovalo do všech složek kultury a umění a má i výraznou architektonickou stopu. V 50. letech se stavěly podle sovětské doktríny zděné domy, ale objevují se i první panelové s historizujícími fasádami, které jsou uspořádány do symetrické kompozice. Přestože ohledně typizace budov panovala přísná typizace jednotlivých prvků i celých staveb, budovy byly honosně zdobené (zdobené atiky – prodloužení fasády nad hlavní římsou, vstupy, balustrády, sgrafita). Oficiální směrnice, která obsahovala tato pravidla a byla schválena v roce 1932 Ústředním výborem komunistické strany, se vžila do povědomí pod názvem *sorela*. Inspirací byly prvky z české renesance a neorenesance, ale i z lidové vesnické architektury. Právě tyto zdobené fasádní prvky odlišují panelové doby fáze od těch, které se objevují později. Nové domy pak nejčastěji rostly v průmyslových oblastech, zejména tam, kde se nacházel těžký průmysl. Nejvýznamnější a nejnámější sídliště této etapy se pak nachází v Ostravě-*Porubě*.

Pionýrská fáze

Do této fáze spadá období druhé poloviny 50. a začátek 60. let a je charakteristická expe-

rimenty s panelovými technologiemi a obrát k racionalismu a funkcionalismu.

Zlomovým se stal rok 1953 a stavba prvního prototypu pětipodlažního domu smontovaného z celostěnových panelových domů ve Zlíně na Benešově nábřeží. Spolu s revoluční technologií se zrodil i typ nového kovového jeřábu, díky kterému mohl být celý dům postaven za pouhé čtyři měsíce.

Krásná fáze

Díky uvolněnějším politickým poměrům v šedesátých letech vznikly architektonicky i urbanisticky nejpovedenější soubory s unikátní identitou, velkým výběrem v rámci občanské vybavenosti a kvalitou veřejného prostoru. Souvisí to také s tím, že u nás v teoretické rovině začíná objevovat první kritika nevhodné urbanistické skladby nových obytných souborů a objevují se i první alternativní koncepty. Konec tomu učinila normalizace. Časově se tak první kritiky shodují s těmi, které se objevily v západní Evropě, kde panelová technologie a stavba velkých obytných celků na zelené louce postupně ustupovala i kvůli kritickým ohlasům veřejného mínění. Vzhledem k tomu, že moderní architektura s avantgardními principy a funkcionalismem bývala označována jako hlavní důvod lidského pocitu vykořenění a byla označena i jako příliš jednotvárná, vrátily se na scénu městského plánování historii prověřené formy tradičních měst. Západní architekti pak i ve snaze vylepšit kvalitu života

Nákres průčelí panelového domu typu G40

Stavba prvního paneláku v ČR, s novým typem jeřábu – Zlín

na sídlištích dodělávali do nové zástavby ulice a náměstí. V Československu se s rádkovým urbanismem a obřími měřítky pracovalo o deset až třicet let déle.

Technokratická fáze

Spolu s utužením režimu v 70. letech došlo také ke změně v architektuře. Ta se dostala do vleku požadavků na kvantitu a šetření finančních prostředků alokovaných na výstavbu. Tyto kroky vedly k tomu, že došlo ke stavbě nejvíce panelových domů a tato nejagresivnější fáze je obecně nejznámější, reprezentována tehdejší asanací města Berouna (viz televizní seriál Jaroslava Dietla Muž na radnici nebo divadelní hra Václava Havla Asanace). Zatímco na západě došlo v této době už k vyčerpání možností panelové výstavby, u nás byla sídliště úzce propojena s politickou situací a až nenáviděnou nutností, jelikož alternativy nabídky bydlení neexistovaly. Přísná objemová typizace korespondovala s centrálním plánováním, neexistovalo ani veřejné mínění, které by mohli odborníci například prostřednictvím médií ovlivňovat, a firmy měly monopol na výrobu omezeného sortimentu několika málo panelů.

Fáze pozdních krásných a postmodernistických sídlišť

V 80. letech došlo k výrazné kritice estetického a masového přístupu k výstavbě sídlišť a nelidského prostředí obrovských obytných souborů,

První G40 – Zlín [1953]

kteří vzešly z technokratické etapy vývoje sídlišť. I přes politické tlaky se architekti při plánování sídlištních celků vraceli k idejím 60. let nebo se uchylovali k postmoderně. Pod palbu kritiky se po dokončení největšího panelového sídliště v Československu – Jižního Města – dostala samotná koncepce sídlišť. Kritika sídlišť z řad odborníků i samotných obyvatel byla v této době již vcelku pravidelně zveřejňována v oficiálních periodikách. To vytvářelo tlak, aby se začaly hledat alternativní cesty stavby sídlišť tak, aby byly odstraněny hlavní funkční nedostatky, ale také aby došlo ke zvýšení kvality obytného prostředí. Jako jedna z možných cest, kterou stvořil lucemburský architekt a urbanista Léon Krier, se nabízí návrat ke struktuře tradičního města a navrácení významu veřejným prostorům.

90. léta

Na rozdíl od východních Němců po sjednocení, kteří často utekli ze socialistických sídlišť na západ a z některých paneláků se kvůli domu staly „domy duchů“, Češi nikam odejít nemohli. Započala tak éra obnovy desítek tisíc panelových bytů a domů, které tvoří třetinu celého bytového fondu České republiky a jsou domovem pro přibližně 2,6 milionů lidí.

Majetkoprávní vztahy jsou na sídlištích unikátní a specifické. Před rokem 1989 mluvíme o kvazi-vlastnictví – lidé byli formálně nájemníci, ale díky dlouholeté držbě a údržbě bytů získali nejen pocit, ale i neformální status kvazi-vlastníků. Po Sametové revoluci toto mělo vliv na následný vývoj a přístup ke spravedlivému nakládání se státy vlastněnými byty. Na sídlištích tak začala éra privatizace za výhodných podmínek. Střední třída, která nejčastěji na sídlištích bydlela, disponovala dostatečným kapitálem, ekonomickým, kulturním i sociálním, k tomu, aby usilovala o získání bytového fondu do svých vlastnických rukou. Zmiňované kvazi-vlastnictví pak mělo vliv na to, že k tomu docházelo za velice příznivých podmínek. Z toho důvodu pak pražská sídliště představují rozlehlý prostor s byty v osobním či družstevním vlastnictví.

Doc. Ing. arch. Ivo Oberstein, CSc.

(18. 5. 1935, Zdice – 6. 1. 2024, Praha)

12

Citát od Karla Čapka, který měl Ivo Oberstein rád:

„Věřte mi, nic není větší školou optimismu a důvěry než stavět novou čtvrť. Vypadá to beznadějně, když se to začne dělat, a pak to začne vypadat ještě hůř a konce to nebere. A člověk si někdy myslí, že už sakra i ta lidská trpělivost má své meze. Jen počkej a nehoň se: Jednou z toho bude klidný a kvetoucí život. Ze všeho, čím jsme se zlobili, se nakonec udělá ten pravý a pořádný život.“ ([Obrázky z domova, 1938](#))

Český architekt, urbanista a vysokoškolský pedagog.

Jeho nejvýznamnějším dílem je urbanistický projekt Jihozápadního města v Praze. V této lokalitě také až do své smrti bydlel.

V roce 1959 absolvoval Fakultu architektury a pozemního stavitelství ČVUT. Působil v útvary hlavního architekta hlavního města Prahy (1961-1971), posléze se sám stal hlavním architektem Prahy (1989-1994). Vedl Atelier 7 Projektového ústavu hlavního města Prahy, působil jako vědecký a pedagogický pracovník na ČVUT.

Ivo Oberstein byl výjimečná osobnost. Umělecká rovina architektury a urbanismu pro něj byla stejně důležitá jako kvalita každodenního života obyvatel. Měl vždy snahu o vytvoření příjemného životního prostředí, a to i v silně limitovaných podmínkách socialistické výstavby. V době tuhé totality se snažil sledovat a studovat vývoj urbanismu v západní Evropě, přičemž svoje poznatky a vědomosti uplatnil později i jako pedagog.

Iva Obersteina a jeho odkaz oceňují dodnes generace kolegů a spolupracovníků. Respektují jej proto, jakým byl demokratickým „šéfem,“ protože pracovní pohoda a dobré vztahy uvnitř ateliéru pro něj byly stejně důležité, jako kvalitně odvedená práce. Byl laskavým a otevřeným člověkem, který nechával dostatek tvůrčí svobody, díky které se architektura a urbanismus mohou rozvíjet.

Z rozhovoru Ivo Obersteina pro magazín Dotyk [\[online\]](#)

„Já paneláky nenáviděl, protože to byl degenerovaný produkt totalitní doby. Ale udělal jsem se svým týmem maximum, jak je polidštit a co nejlépe vyřešit veřejné prostředí ulic, náměstí i klidných obytných prostor uvnitř bloků. Brali jsme to jako ohromnou výzvu, chodili jsme po ostatních rozestavěných sídlištích, sledovali technologii sice rychlé, zato však značně hrubé výstavby. V maximální míře jsme se chtěli vyvarovat chyb, které jsme tam viděli. Měli jsme radost ze všeho, co se nám povedlo vyřešit lépe – byť to někdy byly jen zdánlivé maličkosti.“

„Všichni západní urbanisté, kteří se se mnou setkali po roce 1989, říkali, že naše sídliště jsou solidní. Chválili kvalitní městskou hromadnou dopravu, jak je konkurenceschopná vůči autům. Říkali: zachovejte to. A pak také říkali: zachovejte skladbu obyvatel, pestrost profesí. To se zaplatbůh daří. Že by se byty v panelových domech opouštěly a nechávaly prázdné, jako třeba v bývalé NDR, minimálně v Praze nehrozí.“

„Je fakt, že sídlištní byty byly domyšlené do detailu. Hlíдалa se dispozice, užitečné rozměry. Dnes to projektanti opomíjejí, je to romantičtější, byty jsou každý jiný. Ale někdy to může být pěkně nepraktické.“

Z rozhovoru Ivo Obersteina pro Lidové noviny 30.4. 2019

„V poničené Evropě po 2. světové válce se paneláky stavěly všude – ve Francii, v Německu, dokonce i ve Velké Británii. Jen Československu se stavěly o hodně déle...“

„V Československu v důsledku totálního znárodnění všeho – stavebních firem, výroby stavebních prvků, ciheln, řemeslníků atd. měly paneláky pokleslou úroveň v dokončovacích prvcích, v koupelnách, dveřích, oknech atd. Nicméně železobetonové konstrukce paneláků vydrží... Byty mají dobré dispozice, ale společné prostory byly vzaté na hůl. V nových velkých obytných lokalitách chyběla leckterá vybavenost, ale i zeleň, stromy atd.“

„Kdo žije v Praze nebo v dalších prosperujících městech, ví, že každý byt je cenný. Zlepšila se oproti minulým letům i občanská vybavenost, a i ty stromy vyrostly... Některá sídliště mají dobrou dopravní obsluhu, někde dokonce krásné nové parky. Chybí parkoviště, protože dříve se s tolika auty nepočítalo. A už vůbec se nepředstavovalo, že sídliště v Praze by měla být vybavena záchytnými parkovišti pro dojíždějící pracující...“

„Jaká je budoucnost paneláků? Jak jde a jak kdy. Nevím, jak moc movité lidi máte na mysli, až kam za město by se chtěli stěhovat, kde najdou v okolí prosperujících měst lokalitu s dobrým rychlým dopravním napojením, inženýrskými sítěmi, školami atd. V mém okolí jsou mladí třicátníci rádi za byt v paneláku, v dnešním dobrém sídlišti v zeleni.“

Model Jihozápadního Města v Praze
a autoři projektu:
Ing. arch. Václav Valtr, Ing. arch. Ivo Oberstein
a Ing. arch. Milan Klíma
rok 1970

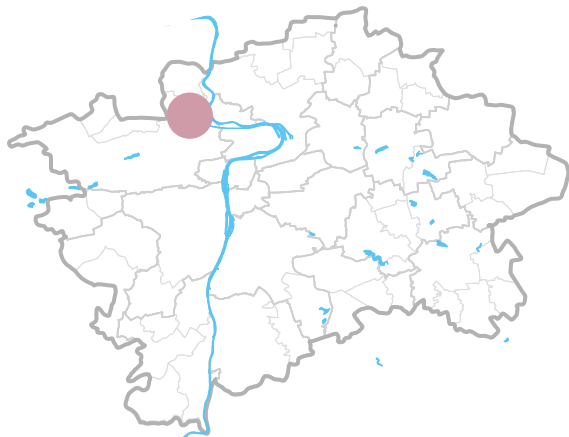

14

SÍDLIŠTĚ BABA

co je malé, to je hezké

UMÍSTĚNÍ: Praha 6
VÝSTAVBA: 70. léta 20. století
KAPACITA: 320 bytů pro 1500 obyvatel
ARCHITEKT: Josef Holeček

x1000

Sídlíště Baba najdeme na severozápadě Prahy, konkrétně v katastrálním území Dejvic.

Svůj zvláštní název dostalo podle blízké přírodní památky, kopce a zříceniny, které se taktéž jmenují Baba. Kromě sídlíště existuje v oblasti ještě vilová čtvrť Baba, která však není předmětem našeho bádání.

Toto sídlíště patří v kontextu Prahy mezi ty menší. Je tvořeno klasickou panelovou architekturou nesoucí všechny rysy socialistické výstavby. Typově tu najdeme jak výškové paneláky, tak menší bytové bloky. Občanská vybavenost je k velikosti sídlíště dostačující, se supermarketem, odpočinkovou zónou i dětským hřištěm.

Vzhledem k tomu, že celá oblast Baby byla vždy spíše venkovského charakteru, je

i sídlíště poměrně poklidné. Navštívil jsem ho na počátku léta a působilo domácky, až lehce „ospale.“

Tato pražská lokalita skýtá velký potenciál, a tak není divu, že o místní pozemky má zájem řada developerů. Poblíž dobových paneláků ze sedmdesátých let tak vyrůstají nové bytové komplexy.

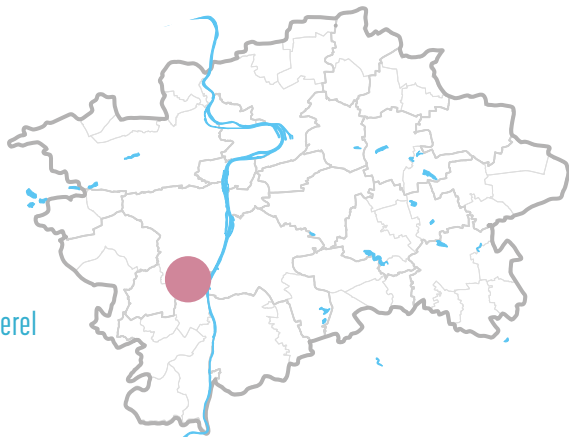

16

SÍDLIŠTĚ BARRANDOV

bydlení poblíž
českého Hollywoodu

- UMÍSTĚNÍ: Praha 5
VÝSTAVBA: 1981-1992
KAPACITA: 8 489 bytů pro 29 700 obyvatel
ARCHITEKT: Gorazd Čelechovský, Zdeněk Hölzel, Jan Kerel

x1000

Barrandov má většina Česka spojený s filmovými ateliéry. Mimo nich nese tento název ale celá čtvrť na jihu Prahy 5 v katastrálním území Hlubočepy. Tato čtvrť se dělí na Starý Barrandov (kde se nachází právě filmové ateliéry, Barrandovské terasy a vilová čtvrť) a sídliště Barrandov, na které teď upřeme pozornost.

Zástavba je tu rozsáhlá, poměrně hustá, avšak přehledná. Na první pohled si všimneme, že mnohé panelové domy získaly časem modernější háv – mají novou omítku, zateplení a září barvami.

Na sídlišti najdeme jak několik supermarketů, tak i menší lokální obchody, 2 základní školy, školky, dětská hřiště, ale i polikliniku, aquapark nebo sportovní halu. Přimo na sídlišti je i konečná stanice pro tramvaje č. 5, 12 a 20.

Vzhledem k blízkosti „českého Hollywoodu,“ prostupuje duch filmu i toto sídliště. Srdcem zástavby je Chaplinovo náměstí se sochou legendárního herce. Mnoho zdejších ulic

také nese jména umělců a hvězd stříbrného plátna – např. ulice Werichova, Voskocvova, Högerova, Kurandové, Šejbalové, Záhorského atd.

Barrandov je v Praze vyhledávanou lokalitou, a proto se i sídliště stále rozšiřuje o nové developerské projekty.

Cítím se tady příjemně, ale je zde přece jen dost rušno. Je to prostě velké sídliště s hustým provozem, a to nese i svá negativa. Na druhou stranu však platí, že „bydlet na Barrandově“ má mezi lidmi zvuk.

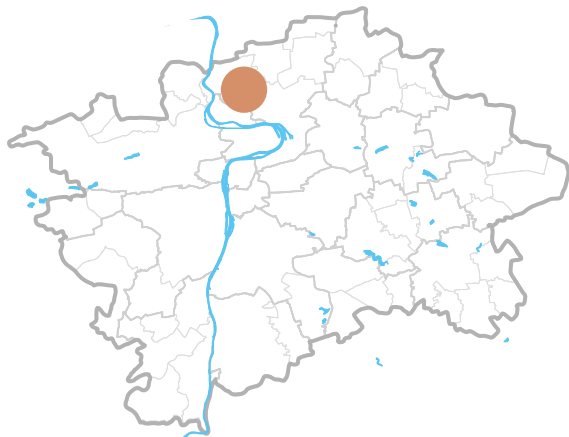

SÍDLIŠTĚ BOHNICE

sídlíště s Titanikem
a osobitou atmosférou

- UMÍSTĚNÍ: Praha 8
- VÝSTAVBA: 1972-1980
- KAPACITA: 9567 bytů pro 33 000 obyvatel
- ARCHITEKT: Václav Havránek

x1000

Bohnice, to není jen psychiatrická léčebna, jak má mylně zafixováno mnoho „nepražáků.“ Bohnice jsou příjemnou lokalitou k žití a je odtud na Prahu krásný a neotřelý pohled.

Zdejší sídliště tvoří výraznou dominantu města – při pohledu např. z Riegrových sadů nebo Letné na sever můžeme spatřit právě masivní pás panelákové výstavby připomínající hradby...

Esteticky nepůsobí bohnické sídliště kdovíjak půvabně, uběhlá léta jsou na něm znát. Ale má svoje kouzlo. Výrazný podíl na tom má i zeleň, které je mezi domy opravdu dost. Navštívili jsme sídliště v letních vedrech, kdy nám právě stromy a keře poskytly příjemný stín a chládek. To není na sídlištích, bohužel, pravidlem.

Mnoho zdejších ulice nese jména polských měst (např. Poznaňská, Hnězdenská, Lodžská apod.). To proto, že sídliště se budovalo na počest česko-polského přátelství.

Ve Zhořelecké ulici najdeme rekordmana – nejdelší panelový dům v České republice. Měří úctyhodných 300 metrů, má 18 vchodů, 600 bytů a žije v něm přibližně 1300 lidí. Kvůli své monstróznosti o něm místní obyvatelé často hovoří jako o „Titaniku.“

Dalším rekordmanem, alespoň co se bohnické výstavby týče, je bytový dům SOL. Pyšní se jednadvaceti podlažími a výškou 82 metrů.

Sídliště je velmi dobře občansky vybavené. Výraznou stavbou a pomyslným srdcem zdejšího ruchu je Kulturní dům Krakov. Sídlí v něm pobočka městské knihovny, koncertní sály, ale i obchodní centrum.

Bohnické paneláky se několikrát staly cílem filmařů. Natáčely se zde například scény z Arabely (industriální město) a Majora

Zemana, filmy Vrať se do hrobu nebo Čekání na déšť.

Sídliště v Bohnicích možná není láska na první pohled, ale něco vás donutí uvažovat o tom, že bydlet zde by nemuselo být vůbec špatné. Industriální strohost panelové výstavby kontrastuje s hojností zeleně, a když si zajdete ještě o kousek dál, skončíte v lese... Nebo v psychiatrické nemocnici, která se sídlištěm prakticky sousedí (a v jejímž areálu se konají kulturní akce)... Nebo na známém „hřbitově bláznů...“

Zkrátka – Bohnice mají atmosféru.

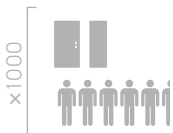
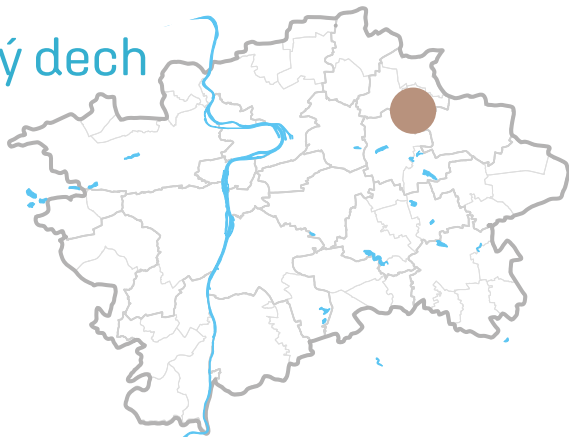

20

ČERNÝ MOST

Bronx, který chytil druhý dech

- UMÍSTĚNÍ: Praha 9
VÝSTAVBA: 1. etapa konec 70. let – 1980,
2. etapa 1985-1992
KAPACITA: 1784 bytů pro 5300 lidí
ARCHITEKT: V. Machonin

Když přijíždíte do Prahy po dálnici D11 směrem od Hradce Králové, vítá vás právě sídliště Černý Most.

Leží na severovýchodě Prahy, mezi Kyjemi, Horními Počernicemi a Hloubětínem, poblíž městského okruhu. Už z dálky je možno spatřit panelovou zástavbu, a to jak klasicky šedou, tak hýřící rozmanitými barvami.

Sídliště bylo budováno na etapy a stále skýtá potenciál k rozvoji. Svůj název dostalo sídliště, ale i celá tato oblast, podle dřívějšího mostu nad železniční tratí do Čelákovic, který byl černý od lokomotiv. Dnes bychom tento most už těžko hledali, ale označení už zůstalo...

Jako většina sídlišť, i to na Černém Mostě vzniklo na „zelené louce,“ a zpočátku bojovalo s nedostatky. Nedokončené nebo zcela chybějící chodníky, obchody, lékař a další občanská vybavenost – bez toho se museli místní nějaký čas obejít.

Zajímavostí je, že ulice ve druhé části sídliště, tzv. Černý Most II., byly pojmenovány po sovětských funkcionářích (např. Pjatnckého, Vozněsenského, Kuzněcovova atd.), vydržely tak však jen krátce. Po změně režimu byly přejmenovány po československých letcích (např. Bryksova, Gen. Janouška atd.)

Dnes je Černý Most sídliště se vším všudy, ba dokonce se zdá říct, že patří ty mezi nejlépe obslužené – jak po stránce dopravní, tak spotřebitelské.

Dominantou sídliště je Centrum Černý Most. Bylo otevřeno v roce 1997, což z něj dělá nejstarší obchodně-zábavní centrum v ČR. Vedle něj najdeme i obchodní dům IKEA a nespočet dalších drobných obchůdků. Díky tomu, a i díky kvalitní infrastruktuře (stanice metra Rajska zahrada a Černý Most, tramvaje, autobusy, dálnice a městský okruh) to v lokalitě žije, což má své výhody i nevýhody.

Sídliště bylo budováno pro běžné Pražany, a asi nikoho by zpočátku nenapadlo, že získá nelichotivou pověst. Černý Most se dlouho držel v povědomí jako nepřijemná špinavá lokalita plná podivných existencí, jako „pražský

Bronx,“ kam se jezdí možná tak nakupovat, ale slušný člověk tam bydlet nepůjde.

Pravdou je, že vizuální dojem z celé oblasti není na první pohled valný: Konečná metra, autobusový terminál a stanice tramvaje vyvolávají nepřívětivý pocit. Připadáte si jako někde na zapomenuté periferii.

Když se však osmělíte a vydáte se dál do hloubi sídliště, trochu to z vás „spadne.“ Najdete zde upravené stezky, dětská hřiště i malá jezírka... Některé domy jsou sice nevhledné, ale to už ta na sídlišťích bývá.

Nedobrou pověst získalo sídliště Černý Most především v 90. letech, kdy bujela kriminalita. Systém měl špatně nastavené hranice a mnozí toho využívali. Na ulicích Černého Mostu vyrostlo hodně klubů, hospod a diskoték. Při potyčkách se běžně střetávali Romové, skinheadi a punkáči. Mnoho místních obchodů navíc začali provozovat zahraniční podnikatelé z východu, což sebou neslo doprovodné jevy v podobě mafiánských praktik apod.

Pouliční rvačky, kriminalita a mafie, to jistě nebyl problém jen Černého Mostu, to patřilo v „devadesátkách“ k duchu doby. Z nějakého důvodu se však právě „Černáku“ držela dlouho nálepka problémové lokality.

Černý Most v posledních letech prochází revitalizací. Zásahu na tom mají hlavně místní, kteří vytvořili komunitní projekty. Mnozí z nich se na Černý Most přestěhovali s rodiči coby děti. Když dospěli, chtějí pro svůj domov něco udělat.

Problémem místní infrastruktury je to, že sídliště nemá výrazné orientační body, náměstí apod. Vše leží jakoby v jedné rovině, panelák vedle paneláku, cesta vedle cesty... I to se však zlepšuje.

Například Ponorka. Z někdejších větracích krytů civilní obrany vznikla zajímavá skulptura, která oživila prostor a slouží jako místo setkávání i dětských her. Najdeme ji mezi ulicemi Ocelkova a Dygrýnova.

22

ČERVENÝ VRCH

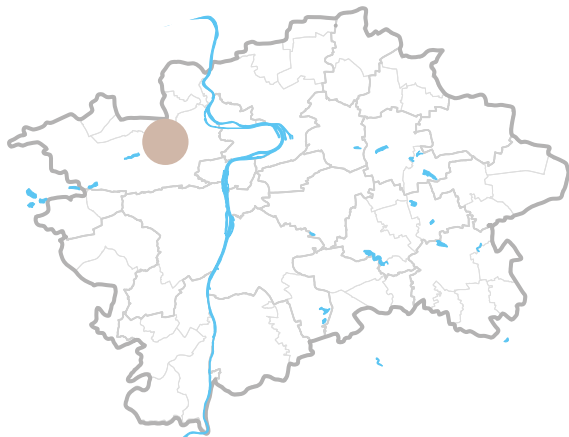
tam na Evropské

UMÍSTĚNÍ: Praha 8

VÝSTAVBA: 1960-1972, dostavba 1973

KAPACITA: 2697 bytů pro 9810 obyvatel

ARCHITEKT: Milan Jarošim, J. Samek

Toto menší sídliště najdeme na výjezdu z Prahy směrem k letišti, ve Vokovicích, mezi Veleslavínem, Libocí a Divokou Šárkou. Protíná ho Evropská ulice, jeden z největších tahů města vedoucí ruzyňskému letišti. Kvůli tomu je zde velký provoz.

Sídliště se budovalo poměrně dlouho, téměř třináct let. Najdeme tu kombinaci vysokých paneláků, které zдалky vypadají jako betonová tvrz, ale i menší stavby.

Ulice v jižní části sídliště nesou jména podle afrických států – např. Liberijská, Súdánská, Nigerijská apod.

I když je sídliště menší a okrajové, je tu poměrně rušno. Může za to jak Evropská třída, tak nedávno vybudovaná stanice metra Veleslavín ležící nedaleko. Červený Vrch má dobrou dopravní obslužnost i občanskou vybavenost. Mezi paneláky najdeme drobné obchůdky, školy, školky, polikliniku, a dokonce i hokejový stadion. V zeleni se skrývají hřiště pro děti a posilovací areály pro seniory.

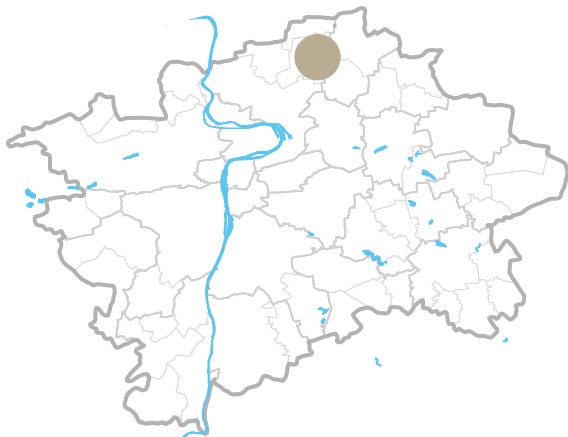
Na okraji sídliště, směrem k západu, najdeme tzv. „Vokovickou Sorbonnu,“ tedy někdejší Vysokou školu politickou ÚV KSČ. Během let se sice změnil režim, ale smysl této rozlehlé budovy zůstal – dnes zde sídlí Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. Na přilehlých pozemcích, které jsou i přístupné pro veřejnost, si lze zaběhat, zahrát squash, stolní tenis nebo bowling.

ĎÁBLICE

klenot mezi sídlišti

UMÍSTĚNÍ: Praha 8
VÝSTAVBA: 1969-1975
KAPACITA: cca 10 000 bytů pro 30 000 lidí
ARCHITEKT: Viktor Tuček

x1000

Tak tady, na severu Prahy, kousek od výše popsaných Bohnic, se nachází skvost. Dle mínění architektů, urbanistů, ale i laiků jsou Ďáblice nejkrásnějším sídlištěm v Praze a jedním z nejlépe řešených v Česku vůbec.

Je dobře promyšlené, postaveno tak, aby naplnilo potřeby obyvatel rozrůstajícího se velkoměsta.

Když se ďáblické sídliště v polovině 70. let dostavělo, bylo kompletně hotové i s plnou občanskou vybaveností, kulturními domy, hřišti, školami, koupalištěm... To nebylo tehdy zvykem.

Svou úroveň si toto sídliště drží dodnes. Je sice znát, že patří mezi starší, ale to mu neubírá na půvabu, ba naopak. Jelikož plán na jeho výstavbu vznikl už na počátku 60. let, což byla pro tvorbu poměrně svobodná doba, s návrhy si architekti docela vyhráli...

Mnoho vstupních vestibulů zdobí vestavěné poštovní schránky, různé plastiky a umělecká díla z keramiky, dřeva i křišťálu...

Patra domů jsou kromě běžných pásových oken a lodžií členěná římsami. Nejvyšší patro pak dává prostor střešním terasám. Původně se na nich sušilo prádlo, dnes jsou některé přístupné a člověk se může kochat krásnými výhledy na hlavní město.

Část ďáblických paneláků (které jsou patřičně dlouhé, podobně jako v Bohnicích nebo na Proseku) je také poskládána do bloku jako v historických čtvrtích Prahy. A tak vzniká velký rozdíl oproti rušným ulicím a klidným vnitroblokům. Tyto vnitrobloky jsou přístupné pro veřejnost a napomáhají komunitnímu životu. Jsou v nich udržované stezky, rybníčky, hřiště, odpočinková místa s lavičkami, různé klubovny...

Jedním ze středobodů sídliště jsou na ďáblickém sídlišti kulturní dům Ládvi a jezírko s plastikou Pelikánů.

Při procházce sídlištěm mě sice párkrát uhodí do očí necitlivé zásahy na původních domech – např. křiklavé barvy zateplení nebo na první pohled odbytá rekonstrukce, ale to jsou jen malé skvrny na jinak vcelku čistém, příjemném a domácky působícím sídlišti.

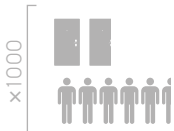
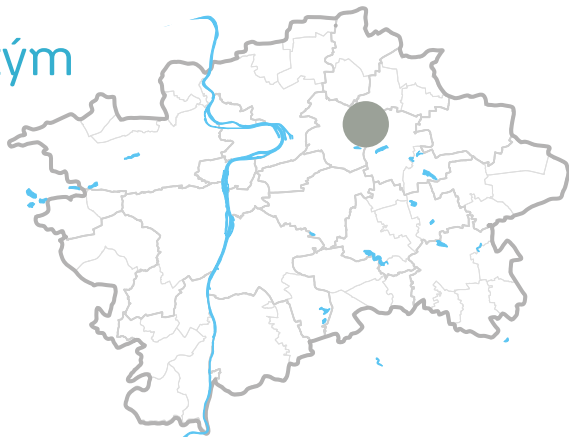

HLOUBĚTÍN

starší pán s nerozvinutým
potenciálem

- UMÍSTĚNÍ: Praha 9
VÝSTAVBA: 1961-1965
KAPACITA: 1724 bytů pro 5400 lidí
ARCHITEKT: Milošlav Hudec, Josef Polák, Karel Štefec

Toto sídliště, které rozšířilo Prahu směrem k severovýchodu, patří mezi nejstarší. Je to vidět na architektonickém stylu i materiálu. Domy vypadají jinak, než vysoké a mohutné paneláky ze sedmdesátých a osmdesátých let.

Typický hloubětínský dům má čtyři, šest, maximálně jedenáct podlaží a 3 až 7 vchodů, přičemž část bytů (konkrétně 648) je postavena z cihel. Velmi podobné domy najdeme mimo Prahu například v novém Mostě...

Sídliště Hloubětín má rozlohu necelých 22,9 hektarů a leží v okolí stanice metra Hloubětín, podél Poděbradské a Kolbenovy ulice. Právě slavná „Kolbenka“, tedy továrna ČKD z nedalekých Vysočan, byla i jedním z důvodů, toto sídliště stavět. Pro tamní pracovníky vyrostl později, mezi léty 1971-1980, také velký obytný komplex, tzv. Ubytovna Areál Hloubětín. Sedm obytných domů mezi ulicemi Slévačská, Nástrojářská a Poděbradská tvoří výraznou dominantu sídliště. Ubytovna je dodnes funkční.

Srdcem sídliště je náměstí Hloubětín, pamětníci ho možná znají ještě jako Vetiškovo náměstí. Svým vzhledem ale klasické náměstí nepřipomíná a oficiálně to ani náměstí není. Tento název se užívá zřejmě pro lepší orientaci. Je to taková zvláštní nudle, na jedné straně lemovaná Chvalskou, na druhé straně pak čtyřproudovou Poděbradskou ulicí.

Zástavbu zde tvoří objekty komerčního i obytného charakteru, vše však působí velmi neosobně, a to i navzdory nedávné revitalizaci.

Zajímavostí je i název celé lokality. Nepochází od slova hloubavý či hluboký. Je to prostší. Hloubětín se totiž do roku 1907 jmenoval Hloupětín. To bylo odvozeno od jména Hlúpata, čili hloupý. Není divu, že se to místním nelíbilo, a tak požádali pražské úředníky o změnu.

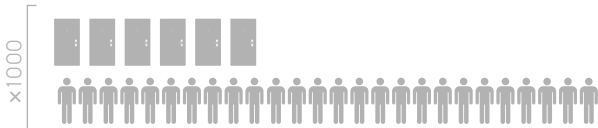
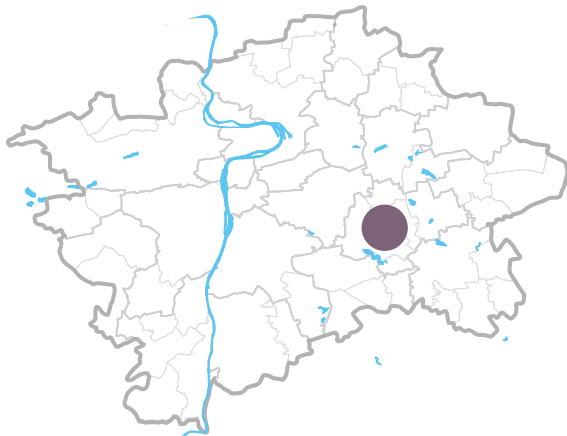
Sídliště je poměrně čisté, s množstvím zeleně. Charakter a osobitost tu však těžko hledám. Nemohu se zbavit dojmu, že kdyby zde nevedlo metro, tento kout Prahy by byl ztracen... To je škoda. Hloubětín má rozhodně potenciál, jen je třeba ho rozvinout.

HORNÍ MĚCHOLUPY/PETROVICE

velká výzva

UMÍSTĚNÍ: Praha 15
VÝSTAVBA: 1978-1991
KAPACITA: 6 063 bytů pro 26 000 lidí
ARCHITEKT: Viktor Tuček

Toto sídliště vzniklo oproti jiným až později. Jeho výstavba byla reakcí na stále zvyšující se počet obyvatel hlavního města. Muselo se ulehčit centrálním částím Prahy a přilákat nové lidi dál, v podstatě na tehdejší okraj. Během 80. let proto vzrostl počet obyvatel této oblasti o neuvěřitelných 1200 %. Nutno však dodat, že se to neobešlo bez obětí. Hornoměcholupskému sídlišti tak musela ustoupit vesnice, která zde původně stávala.

Sídliště má podobu, jakou si pod tímto pojmem nejčastěji představíme – celé bloky osmi až dvanáctipodlažních panelových domů. Hodně betonu. Šeď. Pravda, čím blíže jdeme do současnosti, tím více přibývá barevných staveb, ale celkově to na útulnosti sídlišti moc nepřidává.

Jeho výstavbu doprovázely problémy, jako například obtížná spodní voda nebo špatně přístupné cesty. Zpočátku dlouho chyběla i potřebná občanská vybavenost. Na tomto sídlišti se ukázal nešvar zběsilé výstavby bez domyšlení dalších věcí, které přispívají k pohodlnému bydlení. Zajímavostí je i ryze administrativní stránka věci – Horní Měcholupy jsou, jak už název sídliště uvádí, úzce spojeny se sousedními Petrovicemi. Což je také samostatná obec. Kvůli nejasnostem v katastrálním uspořádání tak docházelo k situacím, kdy část lidí z jednoho domu patřila pod Horní Měcholupy, část však pod Petrovice.

Na sídlišti najdeme i zelené plochy, ale v letním parnu, ve kterém jsem toto místo navštívil, je zeleně zoufale málo.

Zaujalo mě Veronské náměstí, v podstatě srdce sídliště, jemuž dominuje vysoká oranžová stavba. Radnice Prahy 15 je také zářivě barevná a září do daleka.

Prošel jsem sídliště poměrně podrobně. Navzdory tomu, že je zde vidět snaha o „zlidštění“ veřejného prostoru, moc se to nedaří. Ale to je asi obecně vzato problém každého mohutného sídliště. Nemohu si nevšimnout špinavých koutů, zanedbaných laviček a bohužel potkávám i několik lidí bez domova.

Sídliště se i nadále rozrůstá, na jeho okrajích rostou nové bytové domy. Musím zdůraznit, že tato oblast Prahy není sama o sobě špatná a nehezka. Ale nemohu se zbavit dojmu, že od samého začátku prostě něco chybí. Působí to jako místo pro přesouvání, ne pro žití. Je zde kvalitní dopravní obslužnost, ale působí to na mě zde chaoticky. Tomuto sídlišti chybí řád a ucelenost. Věřím, že je to velká výzva pro budoucnost. A nepochybuji o tom, že se najde člověk nebo skupina lidí, kteří si tenhle úkol vezmou na starost.

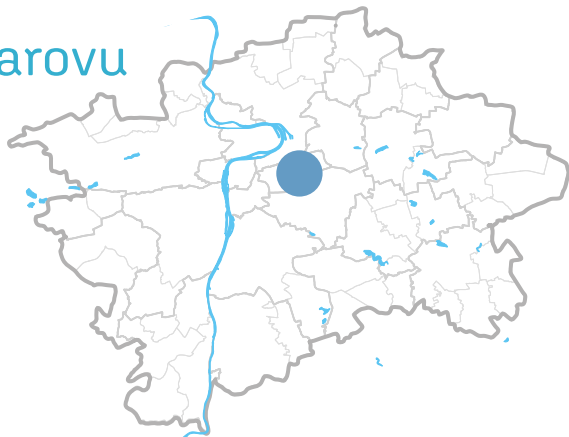

30

CHMELNICE

menší sestra naproti Jarovu

UMÍSTĚNÍ: Praha 3
VÝSTAVBA: 1959-1962

Toto malé sídliště leží naproti tomu jarovskému, podél Hartigovy (předtím Koněvovy) ulice. Bylo vybudováno také ve stejné době, a proto ho lze vnímat jako jeho „menší“ sestru.

Má klasickou občanskou vybavenost, školu, školku, obchody (před jedním z nich najdeme i zajímavou plastiku, viz foto), hřiště i polikliniku.

Návštěvu jsem provedl právě souběžně s jarovským sídlištěm. I zde, na Chmelnici, panuje příjemná atmosféra a klid, navzdory tomu, že výstavba leží poblíž významného dopravního tahu. Jste na Žižkově, prakticky ještě pořád to máte kousek do centra, tramvaje a autobusy okolo vás jezdí o sto šest... Ale přesto si připadáte jako na sídlišti v mnohem menším městě. Pro lidi, kterým vyhovuje klidnější bydlení, naprosto ideální.

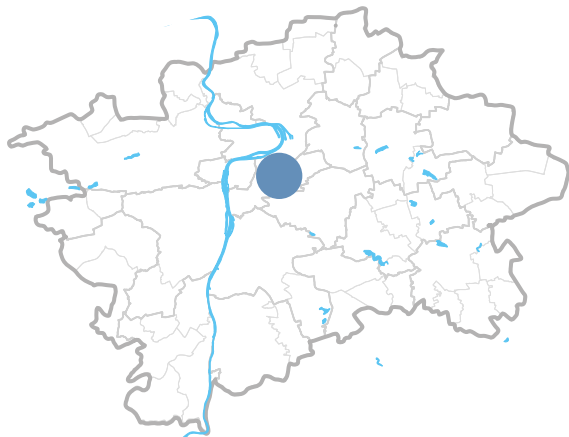
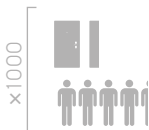

INVALIDOVNA

experiment,
který se (ne)vyvedl

- UMÍSTĚNÍ: Praha 8
VÝSTAVBA: 1959-1964, druhá etapa 1964-1971
KAPACITA: 1275 bytů pro 4 265 lidí
ARCHITEKT: Josef Polák, Vojtěch Šalda, Jan Zelený,
Milan Reichlt

Tak toto sídliště je skutečně unikátní. I z dnešního hlediska patří mezi opravdu zajímavá místa, která často navštěvují exkurze zájemců o architekturu a veřejný prostor.

Tým architektů jel původně do Moskvy, kde se zúčastnil soutěže na nový typ experimentálního sídliště. „Experimentální“ proto, že při stavbě měly být použity v té době nové architektonické a urbanistické postupy. V Moskvě architekti sice úspěšní nebyli, ale v Praze se vzápětí vypsala další soutěž, kterou už vyhráli... A tak se prostor u bývalého vojenského cvičiště mohl začít měnit pro účely bydlení.

První dokončený dům byl otevřen roku 1961. Bylo zde zpřístupněno deset ukázkových bytů, které měly prezentovat tehdejší moderní bydlení. Můžeme si pod tím představit například sektorový nábytek, otevřené police, křesla v bruselském stylu nebo futuristická svítidla...

Interiér bytů ale nebyl to jediné. Samotné obytné domy (pěti, osmi i dvanáctipodlažní) a jejich umístění v prostoru, byly na tehdejší dobu inovativní. A dodnes platí, že chodci jsou odděleni od silnice a pěší provoz je veden středem zástavby, kde je i hojnost zeleně. Opravdu, z tohoto hlediska je to na Invalidovně jiné. Systém chodníků a travnatých ploch je tu vytvořen tak, že si připadáte spíše jako někde v menším městečku. A skutečně – sídliště Invalidovna mělo být původně takovým „městem ve městě.“

Kromě „obyčejného“ bydlení mysleli stavitelé i na komunitní život. A proto mnohé z panelových domů disponují nejen klasickými byty, ale i speciálními společnými prostory, které sloužily (a slouží) jako klubovny či herny pro děti.

Není divu, prostředí okolo Invalidovny je krásné samo o sobě, bydlet zde musí být příjemné i nyní. Je zde klid, ale výborné dopravní spojení (tramvaje i metro B) garantuje přístup k centru Prahy během několika málo minut.

Zvláštním druhem ubytování byl na Invalidovně, tzv. hotelový dům v Molákové ulici.

Jednalo se o garsonky, popř. dvoupokojové byty s miniaturní koupelnou a kuchyňským koutem, které byly určeny převážně mladým lidem a rodinám jako jakési „startovací bydlení.“ Dnes tento dům nese název Rezidence Expo.

Skutečným hotelem v pravém smyslu slova je na Invalidovně hotel Olympik. Vysoká budova je dominantou a orientačním bodem nejen sídliště, ale i celého Karlína. Byl postaven jako poslední stavba, až roku 1971. Jeho název evokoval, že byl připraven jako zázemí k olympijským hrám v Praze, které se měly konat roku 1980. Sídliště potom mělo sloužit jako olympijská vesnička. Jak ale víme, Praha nakonec svou kandidaturu na konání her stáhla.

Zlaté časy sídliště Invalidovna skončily po sametové revoluci. Komunitní život postupně upadal, původní smysl výstavby se vytratil, zůstalo jen „obyčejné“ sídliště. Naštěstí však odborníci i mnozí místní nezapomněli... Invalidovna se dostala do centra zájmu developerů a okolo původního sídliště dnes rostou nové stavby. Experimentální sídliště, které bylo na svou dobu převratné, už má sice svou slávu za sebou, ale pořád má své kouzlo.

Když tudy procházíme, dýchá na nás klid. Z jedné strany je sídliště uzavřeno pruhem zeleně a kolejištěm, přes kopec dál se nachází Žižkov. V zástavbě je rozeseto několik zajímavých soch a plastik. Je to tu jiné, je to tu pěkné. Prostě experiment, který se (ne)vyvedl.

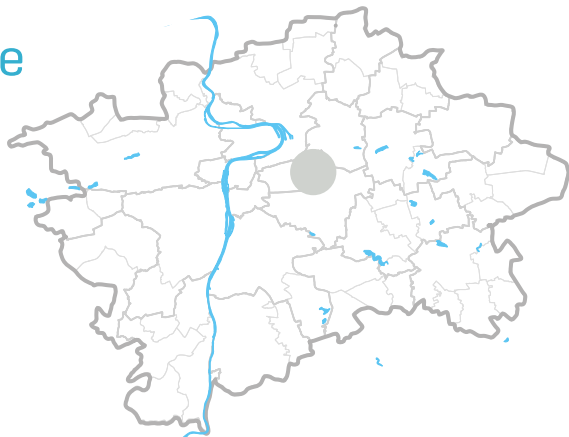

34

JAROV

sympaťák u hlavní ulice

UMÍSTĚNÍ: Praha 3
VÝSTAVBA: 1959-1963
KAPACITA: 1 740 bytů
ARCHITEKT: Jindřich Kvasnička

x1000

Sídlíště Jarov vzniklo poblíž kolonie rodinných domů stejného názvu, která zde vznikla ve 20. letech minulého století.

Výstavba domů se táhne hlavně podél východní části ulice Hartigova (dříve Koněvova) směrem z parku Židovské pece, dále k ulici Českobrodské a Spojovací. Vzhledem k tomu, že sídlíště patří mezi starší, byly při jeho stavbě použity nejen panely, ale i cihly.

Výraznou součástí sídlíště jsou studentské koleje, které využívá Vysoká škola ekonomická. Díky přítomnosti studentů nese sídlíště osobitý ráz. Já místo navštívil během letních prázdnin, kdy byly koleje z velké míry prázdné. Studentské kluby a hospůdky v okolí však naznačují, že během semestrů to tady určitě žije.

Sídlíště má celkově takovou domáckou atmosféru. Během všedního dne dopoledne zde potkávám pejskaře a starší spoluobčany, pár maminek s dětmi. Chodničky jsou udržované, a navzdory tomu, že sídlíště leží u důležitého dopravního tahu, když si dovolíte trochu se ztratit v místních uličkách, tak hluk ani nevnímáte.

Domy jsou upravené, mnohdy s novou fasádou a zateplením. Zkrátka – Jarov není sice moderní sídlíště sršící svěžestí, ale sympatii mu nelze upřít.

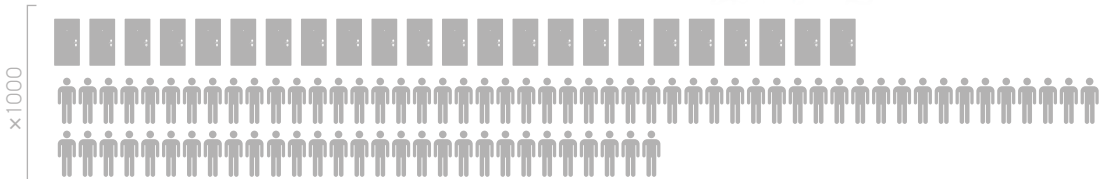
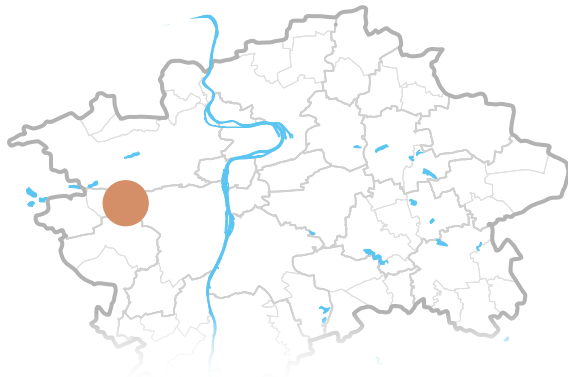

JIHOZÁPADNÍ MĚSTO

ambiciózní kolos

UMÍSTĚNÍ: Praha 13
VÝSTAVBA: 1976-1991
KAPACITA: 23 070 bytů pro 79 000 lidí
ARCHITEKT: Ivo Oberstein

Tak tohle je jedno z největších sídlišť, která můžeme v Praze, a vůbec v České republice, najít.

Dnes v souboru staveb Jihozápadního Města bydlí okolo 65 tisíc obyvatel. Pro představu, podobný počet lidí má například Most. Bez nadsázky tedy můžeme říct, že Jihozápadní město je „město ve městě,“ stejně jako například níže popsané sídliště Jižní Město. Ale to už předbímám...

Součástí komplexu jihozápadního města jsou i další menší sídliště – Stodůlky, Lužiny, Nové Butovice a Velká Ohrada. Tato sídliště nesou názvy obcí, které zde původně stávaly a cílem také bylo je v co největší míře zachovat. Výše uvedené lokality byly tedy navrženy jako samostatné a urbanisticky svébytné městské celky.

Architektonický a urbanistický plán Jihozápadního Města byl na tehdejší dobu ambiciózní a obsahoval mnoho inovativních prvků. Dnes je bereme jako samozřejmost, ale v dobách socialismu šlo skutečně o novoty.

Obytné čtvrti zde byly navrženy, básnicky řečeno, jako „korálky navlečené na trasu metra“ a to prakticky tak, že 70 % obyvatel nebylo od metra vzdáleno dále než 8 minut chůze.

V tomto projektu se také zrodila rohová sekce „devadesátistupňových“ paneláků a sekce s úhlem 135 stupňů. Díky tomu vznikly vnitrobloky, tzv. rondely. Tedy něco podobného jako v Ďáblicích.

Typickým znakem Jihozápadního Města jsou lávky pro chodce a cyklisty. A najdeme zde i pěši tepnu. Vede celou oblastí a hojně využívá již zmíněné lávky. Vede po ní také cyklostezka Řepy – Hlubočepy.

Tak velká zástavba si také žádá patřičnou obsluhu. Na území se nachází 19 školek, 10 základních škol, gymnázium a střední odborná škola.

Pro zdravotnické účely slouží dvě polikliniky. „Lípa“ v Nových Butovicích, Poliklinika Stodůlky (přezdívaná „Kostka“) a zdravotní středisko na jihovýchodě Velké Ohrady.

V oblasti Jihozápadního Města se nachází nákupní centrum Galerie Butovice, které

bylo postaveno na místě původního závodu ZPA – Závody průmyslové automatizace. Ne-daleko odtud, na Zličíně, se nachází nákupní centrum Metropole Zličín, Avion Shopping Park a hypermarket Globus.

Zajímavostí je, že zde v Nárožní ulici sídlí česká kontrarozvědka – tedy Bezpečnostní informační služba.

V údolí Prokopského potoka, který se oblastí vine, však nebyla vhodná kvalita půdy pro výstavbu. A tak na tomto místě vznikl Centrální park. Ten dnes slouží jako oáza klidu, útočiště před horkem a každodenním shonem. Můžete si zde jen posedět s knížkou nebo koukat na vodní nádrž, ale i zahrát míčové hry, minigolf nebo pétanque, zaposilovat si ve venkovní posilovně, projet se na bruslích či uspořádat piknik (je zde pro pikniky speciální plocha). Samozřejmostí je hřiště pro děti.

Park také zdobí několik soch a výraznou dominantou je tubus metra vedoucí nad Prokopským potokem, který spojuje stanici Lužiny s Hůrkou. Není divu, že pro svou rozlohu a multifunkčnost se občas říká, že nejen New York, ale i Praha má svůj „Central Park.“

Jihozápadní Město je obrovské a stále se rozšiřuje. V posledních letech odtud směrem na západ vyrostlo Západní Město, tzv. Britská čtvrt. Ale to už přesahuje rámec našeho popisu. Stejně tak zde nebudeme rozepisovat podrobně jednotlivé sídlištní části. Nové Butovice, Stodůlky, Lužiny a Velkou Ohradu najdete později v tištěné verzi knihy.

Projít celé sídliště v jeho komplexnosti, to není úkol na den, ale spíše na více dní. Ač obrovské, není anonymní ani nepřívětivé. Některá místa sice nejsou čistá nebo nezají novotou, ale celkově vzato musím říct, že u tak velkého sídliště bych čekal více nedostatků.

Myslím, že velkou zásluhu má na tom právě Centrální park. Je velmi kvalitně řešený. Můžeme tam strávit hodiny a vůbec si nevšimnete, že jste uprostřed jednoho z největších sídlišť Česka.

JIŽNÍ MĚSTO

město ve městě

UMÍSTĚNÍ: Praha 4

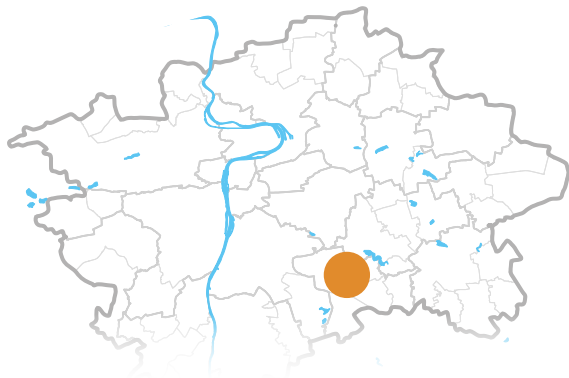
VÝSTAVBA: 1971-1985, výstavba dodnes

KAPACITA:

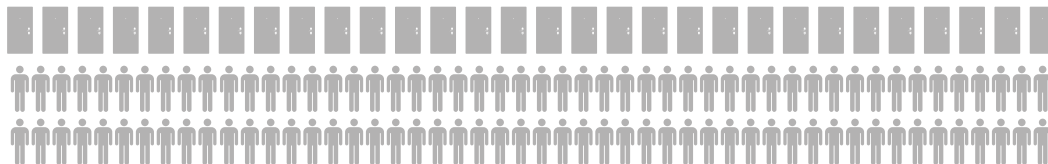
Jižní Město východ – 20 882 bytů pro 69 000 lidí

Jižní Město západ – 9 003 bytů pro 31 000 lidí

ARCHITEKT: Jiří Lasovský

x1000

Přiznám se, že tady budu trochu zaujatý. Ale kdo se mi může divit, když jsem tady, na Jižáku, strávil prakticky celý život? Mám to tady rád, zaleží mi na tomto místě, a právě proto jsem se rozhodl angažovat ve veřejném dění.

Denně tudy chodím, jezdím v autě nebo na motorce, vnímám to dobré i to horší. Krásy i chyby.

Nejprve tedy trochu kontextu: I zde, jako u jiných velkých sídlišť platí, že pod Jižní Město spadají menší sídlištní celky – např. Háje, Opatov, Chodov, Litochleby, Horní Kunratice a Horní Roztyly.

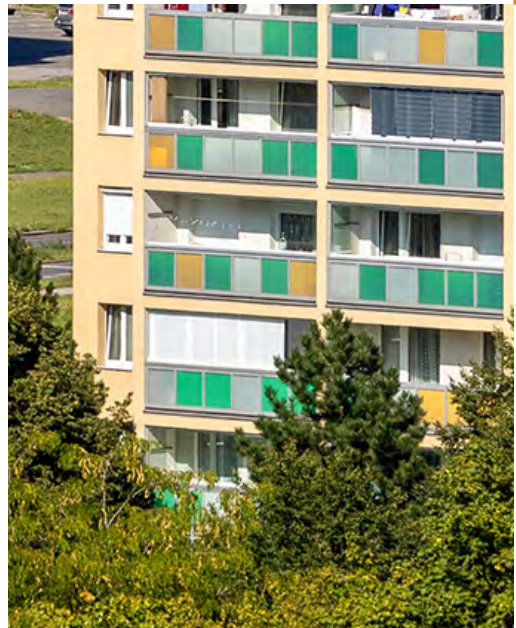
Pro lepší orientaci (Jižáku je někdy vyčítáno, že nemá začátek ani konec) se sídliště dělí na Jižní Město východ a Jižní Město západ.

Plány na výstavbu velkého obytného komplexu se rozběhly už v roce 1964. Měl stát v okolí vsí Háje a Chodov, jež tenkrát ležely za hranicemi Prahy. Tým architektů a urbanistů navrhoval živé město se širokými ulicemi, s bohatou občanskou vybaveností a plné míst k odpočinku a setkávání obyvatel. Vybrané území bylo pro podobný záměr perfektní. Ve stejnou dobu se v místě zahajovala výstavba dálnice D1, v sousedství vznikala hostivaňská přehrada a kolem ní bylo vysázeno 240 hektarů lesa. Zkrátka, myslelo se na všechno. Jižní Město měla být perla sídlišť nejen v Praze, ale v celém Československu.

Jak to dopadlo? Já si na to nepamatuji, ale mnohokrát jsem to slyšel vypravovat starousedlíky. Lidé na byty čekali někdy i roky, a ne všechna nastěhování se obešla bez problémů. Jelo se v podstatě „na doraz,“ kdy se sice stavěly byty, ale chyběla občanská vybavenost a infrastruktura. Lidé se místy opravdu brodili bahnem, protože chodníky prostě neexistovaly, nakupovat jezdili do sousedních čtvrtí apod. Legendární doba „holínek a bláta,“ je dokonce i umělecky zaznamenaná ve filmu Věry Chytilové Panelstory.

Navzdory těmto potížím a změnám v původním plánu výstavby se ambiciózní projekt dostavěl. A staví se tady vlastně dodnes...

Původní návrhy Jižního Města počítaly s budovami, jež měly více než 30 podlaží. Nejvíce se této metě přiblížil hotel Kupa u stanice metra Háje, který byl dokončen v roce 1980. Skládá se ze dvou výškových budov propojených v horní části mostním přechodem. Vyšší z věží měří 81 metrů a má 23 pater, takže jde o nejvyšší panelový dům u nás. Původně sloužil pro ubytování zaměstnanců podniku Stavby silnic a železnic, nyní patří ministerstvu vnitra a bydlí v něm policisté a hasiči. A proč Kupa? Stavba měla mít netypickou kupolovitou střechu, takže se jí podle toho začalo přezdívat.

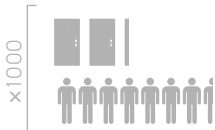
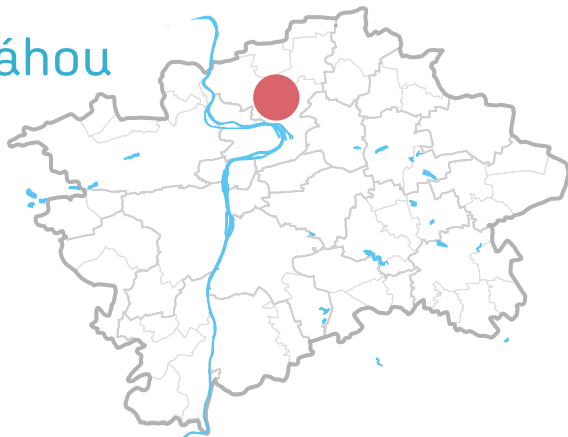

40

KOBYLIŠY

vesnice s podzemní dráhou

UMÍSTĚNÍ: Praha 8
VÝSTAVBA: 1969-1973
KAPACITA: 2100 bytů pro 7500 lidí
ARCHITEKT: Jan Krákora

Sídlíště Kobylisy je nejmenší součástí pražského Severního Města.

Dopravně výborně obslužené sídlíště je vklíněno mezi vilovou zástavbu Kobylis, podél ulic Písečná, Hornáatecká, Přemyšlen- ská. Na jihu navazuje na nejstarší pražské dvouletkové sídlíště, ze severu je lemová- no Čimickým hájem. Hlavní část výstavby se rozkládá okolo amfiteátru vzniklého těžbou cihlářské hlíny. Výběžek sídlíště pod Písečnou ulicí pak nabízí jedinečný výhled na hlavní město.

Sídlíště Kobylisy je někdy mylně zaměňová- no nebo spojováno s dáblíckým sídlíštěm, protože obě leží poblíž sebe. Jejich výstavba začala také ve stejné době, ale kobyliské sídlíště bylo hotové dříve, neboť je také pod- statně menší. Není také tak architektonicky propracované.

Jak jsem zmínil, sídlíště je dobře dopravně obsluženo, na jeho území ústí dvě stanice metra – Ládví a Kobylisy. Kolem těchto míst se také koncentruje jádro tohoto sídlíště. Najdeme zde obchodní centrum, hřiště, lavičky i poměrně dost zelených ploch.

Kobylisy mají nenápadný půvab. Je to klidnější část Prahy, téměř až vesnického typu. O to víc vás překvapí, když jdete a jdete a najednou narazíte na ukazatel do pod- zemky... Tím, že je sídlíště prakticky vloženo mezi klasické rodinné domky a vily, vytváří jedinečnou atmosféru.

To, že je však sídlíště Kobylisy takto vlože- no do již stávajícího uspořádání, ho i limituje. Není zde možnost růstu nebo zahuštění, ale nebylo by to vlastně ani žádoucí. Nenápadné sídlíště je místem pro lidi, kteří ocení klid a možnost trávit volný čas v zeleni, ale přitom chtějí sednout na metro a rychle se dopravit třeba na dru- hou stranu Prahy.

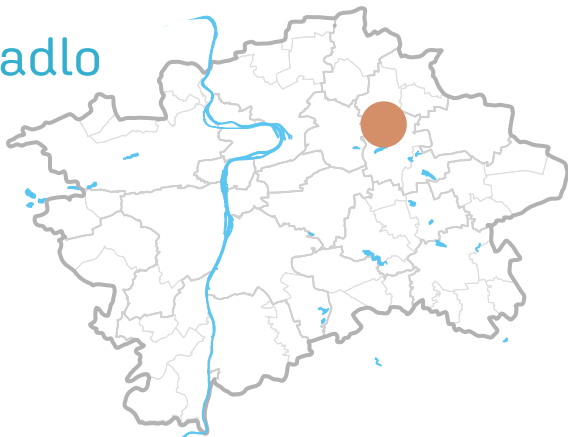

42

LEHOVEC

škoda, že to takhle dopadlo

UMÍSTĚNÍ: Praha 13
VÝSTAVBA: 1972-1975
KAPACITA: 818 bytů pro 2 600 lidí
ARCHITEKT: Vladimír Machonin

x1000

Toto menší sídliště leží východně od Hloubětína, ve směru na Kyje a Černý Most.

Patří mezi malá sídliště, která jsou charakterizovaná klidnou atmosférou. Klid zde skutečně je, ale to jiný druh klidu, který najdeme na jiných malých sídlištích. Lehovec je bohužel taková pomyslná „popelka,“ mezi pražskými sídlišti. A není to tím, že je malé a že by tedy někdo mohl namítnout, že se zde nedá moc vymyslet... Jsou i podobně malá sídliště, například na Červeném Vrchu, kde si nepřipadáte tak ztraceně. Ano, já si tady totiž připadal trochu ztraceně. Možná za to mohl i čas, ve kterém jsem toto místo navštívil – o víkendu a za ne zrovna vřidného počasí. Co jsem tedy vnímal jako první, to byla šed' a jakási zasmušilost.

I když sídliště není odlehlé, a dokonce je zde tramvajová točna, panuje zde zkrátka taková chmurná atmosféra.

I když v posledních letech proběhly nějaké revitalizační zásahy, nestačí to. Sídliště by potřebovalo razantní zásah. Polít živou vodou. Rozhýbat se. Možná by pro začátek jen stačilo pohrát si trochu s barvami ve veřejném prostoru... Všechny domy jsou zde fádní a místy silně oprýskané.

Zdejší dominantou jsou dvanáctipodlažní budovy, které doplňují nižší obytné budovy kopírující vrstevnice kopce Lehovec, který dal celému sídlišti jméno. Uprostřed sídliště byl dříve umístěn dům služeb se samoobsluhou, restaurací i zdravotním střediskem, později byl však tento dům přestavěný na byty. Před budovou bývalého kulturního domu pak najdeme plastiku „Montážníka.“

Celé sídliště působí neutěšeně, jaksí opuštěně. Přitom v době výstavby tenhle výsledek ani nikdo neočekával. Zavřené obchody, restaurace a další podniky však naznačují, že dříve to zde muselo žít...

Dnes tu však najdeme jen plno neuklizených zákoutí a špinavých podchodů, kam se člověk bojí vkročit. Škoda, že to takhle dopadlo.

Osobně si myslím, že tohle místo není odsouzené k ošklivosti. Určitě se s tím dá něco dělat. Je zde dobrá dopravní dostupnost a zeleň. Může z toho být pěkné sídliště. Ale musí být vůle to změnit.

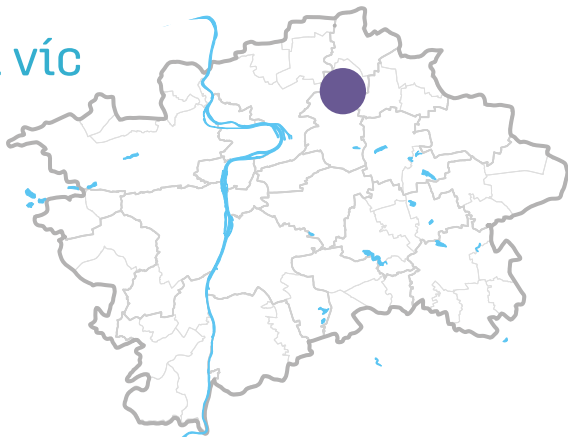

44

LETŇANY

místo, které si zaslouží víc

UMÍSTĚNÍ: Praha 9
VÝSTAVBA: 1974-1983
KAPACITA: 1470 bytů pro 4 200 lidí
ARCHITEKT: Gustav Šindelka, A. Pešta

x1000

Tohle sídliště v severovýchodní části Prahy bylo dlouho nazýváno ošklivým, a je pádný důvod proč.

Ještě před pár lety to bylo opravdu nevhledné, typicky šedivé sídliště bez nápadu. Před několika lety prošlo úpravou, nedá se ale říct, že by to bylo ku prospěchu estetiky. Mám na mysli různé barevné výkřiky fasád, zbytečné zahušťování prostoru, zkrátka, mám zde pocit neuspořádanosti. Letňany se navíc stále rozrůstají. V oblasti tzv. „Starých Letňan“ stále roste nová zástavba, která bohužel kráse moc nepřidává.

Mě ale primárně zajímá původní výstavba, kde stále žije několik tisíc lidí... Procházím sídlištěm během horkého letního dne. Vystupuji na zastávce MHD a vydávám se vstříc věžovým domům. Už jen to, že sem nevede metro (stanice Letňany sice existuje, je to konečná linky C, ale končí ještě před sídlištěm), nepůsobí moc dobře.

Silnice Tupolevova, která vede podél sídliště, je docela mohutný a hlučný dopravní tah, která bohužel dodává sídlišti takový neukotvený dojem. I to, že se v okolí nachází několik nákupních centech, vyvolává atmosféru jakési „přechodnosti.“ Zkrátka, zdejší sídliště není z těch, kde byste s chutí bydleli. Není útulné, není příjemné. Přitom třeba hned vedlejší, ďáblické sídliště, se velmi povedlo. Nevytýkám Letňanům původní výstavbu.

Podle mě byl záměr dobrý. Časem se z toho ale stalo „nedovařené“ místo, které sice bylo upraveno, ale něco mu stále chybí. Jak jsem napsal výše, Letňany se dál rozrůstají. Do nové zástavby jsem jen nahlédl, ale moc radosti mi nepřidala. Chybí mi zde ucelený koncept. Mám pocit, že se zde staví bez ladu a skladu.

Na samotném sídlišti toho není moc k vidění, spíš tudy jen procházíte z bodu A do bodu B. Jediným oživením jsou tzv. letňanské lentilky. Projekt, který byl součástí revitalizace sídliště, se povedl. Jde o různobarevné plochy (proto letnilky), které slouží k oživení veřejného prostoru a kde se mohou konat různé aktivity. Zelená lentilka slouží jako dětské hřiště, žlutá lentilka je místo k odpočinku a můžete si zde zahrát šachy. Další lentilka je projektována jako lezecká stěna, u další je fontána a brouzdaliště... Tohle řešení má nápad a letňanské sídliště trochu zachraňuje. Jinak mám prostě celkově dojem, že tohle místo si zaslouží víc.

46

MALEŠICE

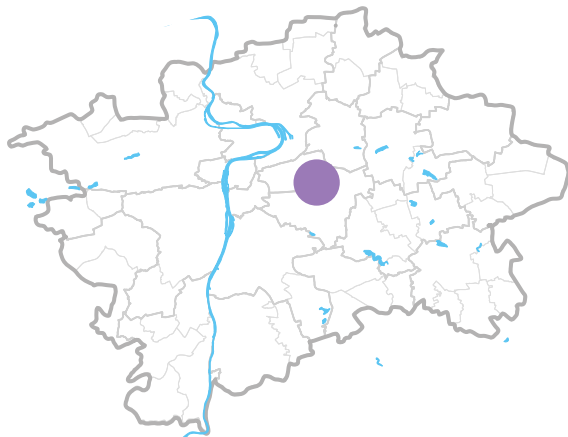
přátelská oáza

UMÍSTĚNÍ: Praha 9

VÝSTAVBA: 1960-1961

KAPACITA: 4635 bytů pro 15 100 lidí

ARCHITEKT: Jiří Růžička

x1000

Malešice jsou unikátní pražskou částí, která je velmi rozmanitá a možná se na první pohled jeví stavebně neuspořádaně.

Co se týče sídlištní zástavby, první vlna tohoto typu „přiletěla“ už na konci čtyřicátých let. Tehdy zde vyrostlo deset třípatrových bytových domů s valbovou střechou a lodžie. Systematická výstavba sídliště tak, jak ho známe dnes, proběhla na počátku šedesátých let. Malešické sídliště tak patří mezi nejstarší v Praze. Zajímavostí je, že na unikátní dvanáctipodlažní věžové domy se přijel osobně podívat i Nikita Chruščov při své návštěvě Prahy v roce 1964.

Sídliště mělo ale i své nedostatky, například chybějící občanskou vybavenost. A teprve šest let po dokončení domů se dokončovaly terénní a sadové úpravy a komunikace. A například Malešický park byl dokončen až v roce 1970. Původně se v projektu sídliště počítalo s výstavbou kulturního domu s kinem, kavárnou a restaurací, ale z těchto záměrů posléze sešlo.

Malešice dlouho bojovaly s tím, že jsou takovou odstrčenou částí Prahy. Dnes tomu

tak ale není. Zakládají si na tom, že jsou rozmanité – viz sídliště, ale i rodinné domky, botanická zahrada, spalovna... A kvete tu komunitní život.

Co se týče obchodů a služeb, dnes už je to normálně vybavené sídliště, kde má člověk vše, co potřebuje. Zdejším místem odpočinku a sportu je již zmiňovaný Malešický park. Skýtá hodně vyžití pro děti, jsou zde zajímavé vodní prvky, prolézačky atd. Z parku je na celé sídliště krásný pohled. Vidíme zde, jak se starší zástavba snoubí k tou moderní. I když záměr stavět výškové budovy se počátku nesetkal s kladným ohlasem tamních obyvatel, výsledek do prostředí dobře zapadl.

Malešice působí velmi dobře, jako taková přátelská oáza. Je to jistě i tím, že jde zde dost zeleně (park, Malešický lesík, botanická zahrada, vrch Tábor) a dobré spojení do centra města. Je zde klid, ale přesto to není žádné ospalé místo. Mám z toho dojem, že místní tu rádi bydlí a o svůj domov se starají.

48

MICHELSKÁ

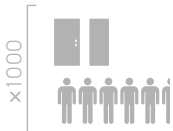
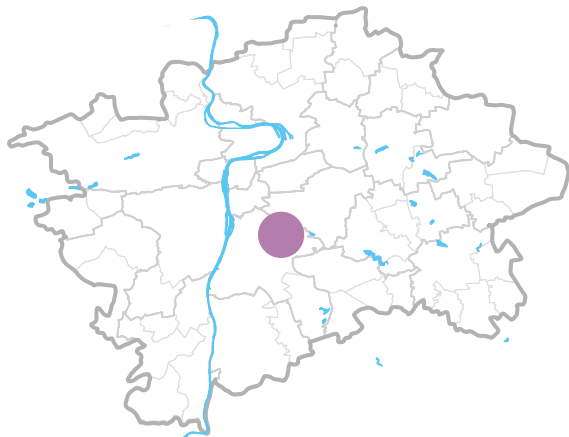
od nouzové kolonie
k fajn bydlení

UMÍSTĚNÍ: Praha 4

VÝSTAVBA: 1961-1965

KAPACITA: 1680 bytů pro 5300 lidí

ARCHITEKT: A. Velé

**Bydlet v Michli, to pro některé neznalé znamená bydlet „tam, kde je plynárna.“
Je pravdou, že tato průmyslová zóna Michle v mnohém definuje, ale není tím jediným,
co zde můžeme najít.**

Samotná část Michle má hlubokou historii. Roku 1922 byla připojena z Prahy a patřila k obvodu Praha XIV. společně s Nuslemi a Krčí. Zpočátku tuto oblast definovaly četné nouzové kolonie, tj. malé improvizované domky, kde bydlet ti nejchudší, resp. lidé, kteří se stěhovali do Prahy za prací a neměli zpočátku kde bydlet. Dnes jsou tyto „ubytovací“ kolonie přetvořeny v zahrádkářské kolonie, ale mnoho původních domků tam ještě zůstalo...

Michelské sídliště, tak, jak ho známe dnes, patří mezi menší až střední výstavby svého druhu. Je sice starší, ale prošlo úpravami, takže to není tolik znát. Jeho výstavba reagovala na čím dál větší příliv obyvatelstva do hlavního města.

Samotné sídliště ničím zásadním nevyniká. Působí anonymně, během všedního dne potkávám pejskaře, na několika hřištích si hrají děti, starší obyvatelé posedávají na lavičkách. Míjím pár ošuntělých obchodů, ale celkově to tu nevypadá nijak zle. Jen jaksi nevýrazně... Chybí tomu nějaký nápad, který by sídlišti vtiskl osobitý ráz.

Navzdory tomu, že typově mi toto sídliště připomíná Letňany nebo Horní Měcholupy, necítím se zde tak „vyděděně.“ Michelská má něco z přívětivosti menších sídlišť, i když zástavba je poměrně hustá a typicky socialistická. Myslím, že se tu může docela dobře bydlet. Kdo vyloženě netouží po centru dění, bude zde spokojen.

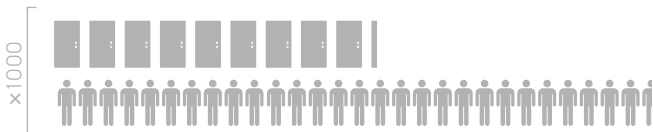
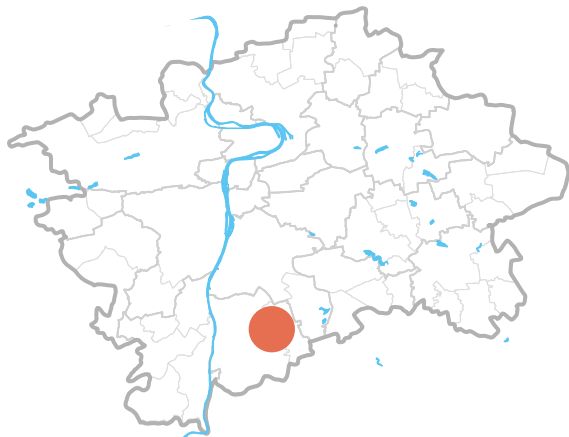

50

MODŘANY

takové typické sídliště

UMÍSTĚNÍ: Praha 4
VÝSTAVBA: 1980-1986
KAPACITA: 9015 bytů pro 28 500 lidí
ARCHITEKT: J. Kalous

To sídliště patří mezi větší, (je srovnatelné např. s Barrandovem), a také novější. Nese všechny typické znaky tehdejší výstavby.

Co mě na Modřanech však zvláště zaujalo, to je zeleň. Zelené plochy různého typu jsou všem na dosah a nejsou koncentrovány jen v jednom místě. Jsou proloženy celým sídlišťem. Samotné panelové domy jsou obklopeny veřejným travnatými plochami, skrz sídliště vede lesopark s Lhoteckým potokem a poblíž se nachází Kamýčkův les či Modřanská rokle.

Slabiny zde vidím ve veřejné dopravě. Absence metra totiž znesnadňuje spojení s centrem. Vede sem sice tramvajová linka, která dopraví obyvatele do centra města za cca 30 minut, ale místní už se určitě těší na metro D, které povede do sousední Libuše, a které dopravu značně zefektivní...

Jak moc mohu vyzdvihnout zeleň, tak moc naproti tomu vidím slabiny v občanské vybavenosti a celkové zástavbě, která mi přijde značně neuspořádaná. Nepřidávají tomu ani nově vznikající developerské projekty (ale to není problém jen Modřan).

Dominantou, resp. srdcem modřanského sídliště, je Sofijské náměstí. Je to velká beto-

nová plocha, které vévodí masivní brutalistní stavba. Obvykle taková místa nepřitahují pozitivní pozornost, tady se ale stalo něco jiného. Místo bylo vcelku pěkně upraveno ke společnému žití tak, aby jím člověk jen rychle neprocházel...

Stavbou vede pasáž s různými obchody. Venku na náměstí jsou vybudovány fontány pro osvěžení, ve kterých si v letním horku hrají děti... Speciální plochy pro konání různých akcí... Schody, které slouží k odpočinku... Stromy dávající stín... A praktickou věcí z hlediska životního prostředí je pak retenční nádrž, která zadržuje vodu pro park pod náměstím.

Modřany na mě dělají dojem typického sídliště, které bojuje s typickými nešvary, ale daří se mu to zvládat. Opravdu oceňuji zeleň a to, že se dokázalo vytvořit přirozené centrum z budovy, která na první pohled není kdovíjak půvabná. Doprava by mohla být lepší, prostor by mohl být upravenější a méně zmatečný, ale celkově je to OK. Ostatně, kde není prostor pro zlepšení, tam je to nuda, nemyslíte?

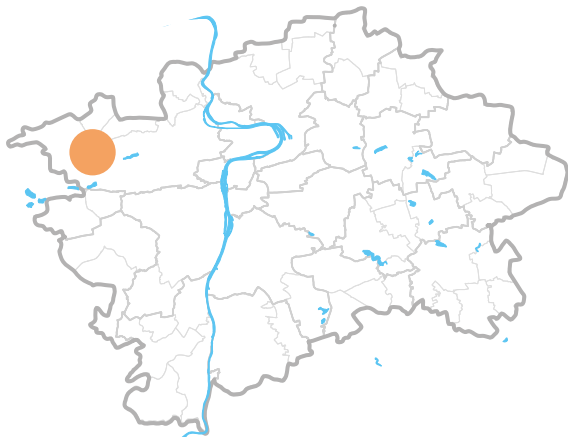
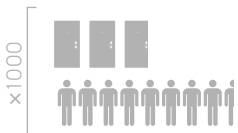

52

NA DĚDINĚ

ať takové zůstane

UMÍSTĚNÍ: Praha 8
VÝSTAVBA: 1979-1983
KAPACITA: 2823 bytů pro 8 500 lidí
ARCHITEKT: K. Koucký

Toto sídliště se nachází se v Praze 6-Ruzyni a z menší části (např. základní škola) v Liboci, nedaleko Letiště Václava Havla Praha, mezi ulicemi Vlastina a Evropská.

Hlavní obytnou zónou sídliště je deset dvácnáctipatrových bytových panelových domů, které byly postaveny koncem sedmdesátých let minulého století. V letech 1984 až 1986 vyrostly na Dědině čtyřpatrové panelové domy, dále rodinné domky, restaurace a mateřská a základní škola.

V roce 1987 byl také dostavěn kulturní dům Delta, ve kterém se dnes nachází zdravotní středisko, veterinární ordinace, restaurace, cukrárna, knihovna, policie, obchody, pošta, dříve tu býval i kinosál s filmovým klubem. Celý objekt je nově zrekonstruován, takže působí docela pěkně. Nedaleko je také OC Šestka, které ještě víc přispívá k lepší vybavenosti, aby lidé nemuseli jezdit do centra města.

Co se dopravy týče, nejbližší stanicí metra je Nádraží Veleslavin a přes sídliště jako takové je vedena tramvajová trať, která byla prodloužena z Divoké Šárky.

Sídliště působí pohodově. Nad hlavou mi co chvíli prolétne letadlo, kochám se hezky upravenými stezkami mezi výstavbou. Panelové domy prošly během let úpravami, ale díkybohu tu nenajdete křiklavé barvy fasád, které řvou do dálky a ničí prostor.

Veřejná prostranství jsou připravena i na horké dny, najdeme zde vodní instalace na osvěžení, což místní v letním vedru využívají. Pro děti je na sídlišti k dispozici zajímavé hřiště navržené speciálně pro cvrnkání uliček...

Od blízké retenční nádrže Jiviny je na celé sídliště pěkný pohled. Výstavba působí kompaktně, vyšší i nižší zástavba se hezky doplňuje. Sídliště Na Dědině je poklidné místo vhodné k žití. Asi tak bych to shrnul. Jen ať takové zůstané.

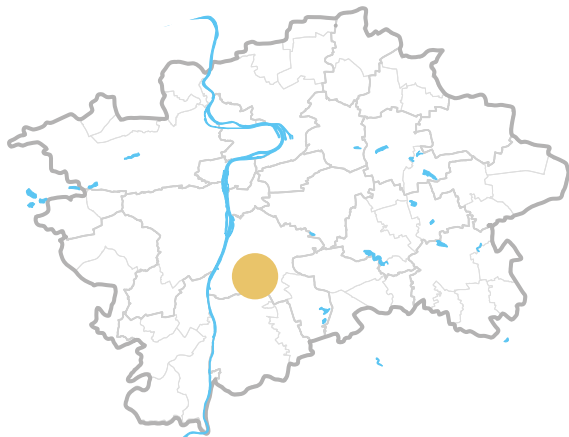

54

NOVODVORSKÁ

zestárlá klasika

UMÍSTĚNÍ: Praha 4
VÝSTAVBA: 1964-1969
KAPACITA: 3691 bytů pro 12 500 lidí
ARCHITEKT: Vladimír Ježek, Aleš Bořkovec

x1000

Toto sídliště najdeme na území Braníka a Lhotky.

Název nese podle Nových Dvorů, což je lokalita v Praze-Lhotce, nedaleko odsud.

Sídliště patří mezi větší „kousky“, které v hlavním městě můžeme najít. Stěžejním místem, kolem kterého panuje na sídlišti největší ruch, je obchodní centrum Novodvorská Plaza. Předtím na jeho území stával Výzkumný ústav pro sdělovací techniku A. S. Popova, který patřil pod státní podnik Tesla. Druhou část někdejšího areálu dnes zabírá kancelářské centrum.

Z hlediska architektury si pozorný návštěvník všimne, že sídliště je tvořeno dvěma typy panelových domů – „deskovými“ a „bodovými,“ (tzv. věžáky).

Deskové paneláky mají příčný nosný systém a podélně ztužující vnitřní stěny. Typicky jsou v každém vchodu na každém patře tři byty, a to dva vícepokoje a jedna garsonka (popř. dispozice 1+1). Typově podobné paneláky najdeme na Pankráci či Proseku.

Věžáky jsou nejčastějším typem paneláku, který v ČR najdeme, byť v mnoha lokálních variantách. Typické je dvouramenné schodiště a zavěšené balkony. V každém jednom podlaží se nachází až sedm bytových jednotek. Zajímavostí u tohoto typu paneláku je na svou dobu pokročilé požární zabezpečení díky stavebnímu oddělení schodiště od chodby s byty.

Celkově sídliště Novodvorská působí takovým klasickým dojem, jaký ze sídliště ve velkoměstě máte. Chybou na kráse je podle mě nevkusné barevné zvýraznění některých panelových domů, ale to je nešvar nejenom tohoto místa.

Sídliště je dobře občansky vybaveno. Najdeme zde vše, co je třeba ke komfortnímu životu – již zmíněné obchodní centrum obsluhuje denně tisícovky lidí. Dále zde najdeme lékárny, supermarkety i drobné obchody. Kulturní vyžití potřebuje se snažit naplnit Kulturní centrum Novodvorská, městská knihovna, loutkové divadlo Zvoneček, ubytovna, Ústav sociálních služeb, školy mateřské, základní, střední odborná a základní umělecká. V bezprostřední blízkosti sídliště stojí též kostel Panny Marie Královny míru postavený v roce 1935.

I dopravně je na tom sídliště dobře, obsluhují ho městské autobusy, které cestující nejčastěji svázejí na stanici metra Kačerov.

Co se týče zeleně, na sídlišti je k dispozici několik travnatých ploch i několik dětských hřišť. Nedaleko se pak nachází biotop Lhotka, či na druhé straně Velký Háj. Novodvorská patří mezi ta zelenější sídliště, což lidé ocení nejen v letních vedrech.

Novodvorská neurazí ani nenadchne. V různých průzkumech vychází, že problémem je demografické stárnutí sídliště. Mladí lidé odchází a sídliště není přizpůsobeno potřebám starších spoluobčanů. Revitalizace a úprava některých budov by také byla na místě...

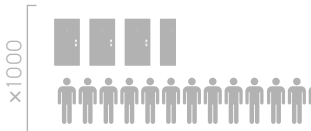
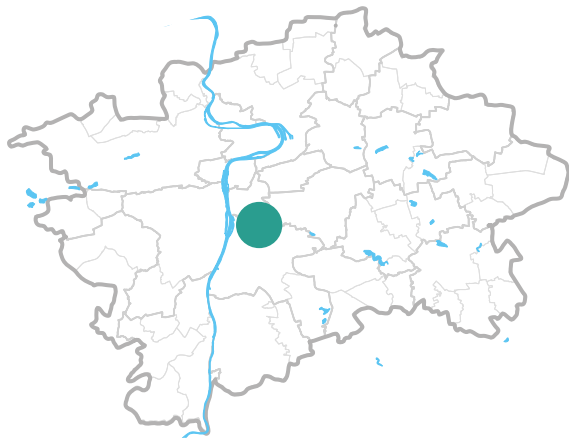

56

PANKRÁC

na široké pláni

UMÍSTĚNÍ: Praha 4
VÝSTAVBA: 1962-1968
KAPACITA: 3 628 bytů pro 12 100 lidí
ARCHITEKT: Jiří Lasovský

Když se řekne Pankrác, mnozí si představí buď věznici nebo významnou stavbu V-Tower tyčící se do výšky úctyhodných 104 metrů. Obojí je pravda, ale tato lokalita skrývá i sídliště ze šedesátých let. Bylo postaveno na tři etapy, a proto nese nepřekvapivě názvy Pankrác I, II a III. My o nich pojednáme dohromady, myslím, že pro účely této publikace to stačí.

Výstavba panelových domů (12 podlaží k okrajům přecházející na 8 a 4), která je vizuálně zajímavá zvláště zdálky, byla vetknuta mezi původní kompaktní blokovou zástavbu a rodinné domky. Sídlíště sousedí s obytným celkem Zelená liška, sídlištěm Antala Staška a vilovou zástavbou nad ulicí Jeremenkova. Ze severní strany jej uzavírá velká parková plocha a administrativně obchodní centrum. Nedaleko od sídliště Pankrác stojí i komplex budov České televize.

Z pohledu trávení volného času můžou lidé využívat Centrálního parku, zeleně Kavčích hor, Vyšehradu či na východě parku Jezerka. Dnes je srdcem Pankráce obchodní centrum

Arkády Pankrác, kde se koncentruje nejvíce lidí. V okolí obchodního centra se také nachází mnoho kancelářských budov, které se většinou ženou do výšky a vytváří typickou panoramu.

Co se týče samotného sídliště, je vidět, že nejlepší doby už má za sebou, i když místy udržované balkony, poměrně pěkná dětská hřiště a různá zelená zákoutí napovídají, že ještě není všem dnům konec. Myslím, že by mu prospěla úprava, hlavně co se týče využívání veřejných prostranství. Mám totiž dojem, že příliš velká plocha a pozornost je věnována administrativním a komerčním účelům. Určitě by se v tomto směru dalo mnohé zlepšit.

58

PETŘINY

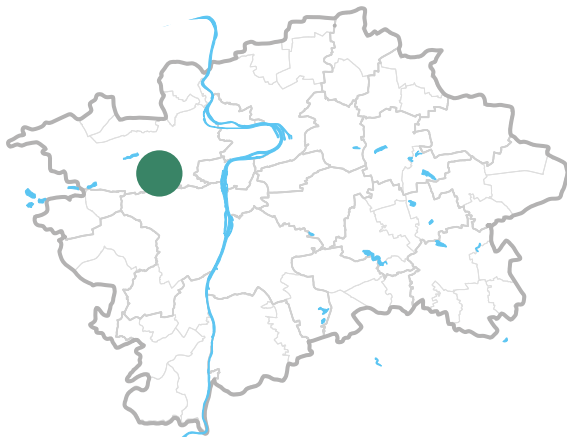
městečko na dlani

UMÍSTĚNÍ: Praha 6

VÝSTAVBA: 1959-1969

KAPACITA: 4 313 bytů pro 13 200 lidí

ARCHITEKT: Evžen Benda, Vojtěch Mixa

x1000

Sídlíště Petřiny patří mezi jedno z prvních větších pražských poválečných sídlíšť budovaných na nezastavěných plochách poblíž centra města. I když není zas tak velké co do počtu jednotek, stavělo se docela dlouho, deset let. Během té doby doznal původní plán výstavby několika změn a nebylo realizováno úplně všechno.

Páteřní komunikací je zde ulice Na Petřinách, která byla ale již od začátku plánovaná jako osa pro obytný celek, není tedy tolik přetížená dopravou. Hlavní propojovací komunikace je ulice Ankerská.

Převládajícím typem bytových domů jsou na Petřinách paneláky G57 (jméno mají podle roku vzniku) s lodžemi, uspořádané podél ulic s citlivou výškovou gradací, tedy snížením jejich výšky. Jako první nebyly ale tenkrát dokončeny obytné domy, ale překvapivě základní a mateřské školy. Dnes se zde nachází i jedna střední škola, a to Gymnázium nad Alejí.

Sídlíště má dobře vyřešenou občanskou vybavenost. Vše potřebné se nachází do vzdálenosti 500 m v docházkovém čase do 15 min, což je nesmírně praktické. Výrazným místem obchodu je Obchodní dům Petřiny ležící přímo u stanice metra. Je v něm supermarket a drobné obchody. Petřiny mají i dobrou dopravní dostupnost hromadnou dopravou, a to nejen metrem, ale i tramvají. Takové „městečko na dlani“.

Mezi významné budovy zde patří budova Ústavu makromolekulární chemie, v němž působil Otto Wichterle nebo studentské koleje Na Větrníku a Hvězda. Zajímavostí je jediný dochovaný větrný mlýn v Praze v ulici U Větrníku, který dnes slouží jako penzion.

Co týče zeleně a rekreace, v blízkosti se nachází obora Hvězda, nebo Břevnovský klášter s přílehlým hřbitovem, na němž je pohřbena řada známých osobností (např. Jan Patočka, Karel Kryl, Ivan Diviš, Jan Anastáz Opasek).

Když procházím tímto sídlíštěm, všímám si toho, že nemá v podstatě žádné centrální místo. Nějaký společný veřejný prostor, kde by se lidé mohli scházet a konat akce, bavit se atd. To mě docela překvapuje, neboť dost pražských sídlíšť, řekl bych, že většina, má svůj kulturní dům či něco podobného. Jak jsem se později dočetl, bylo zde v plánu centrální náměstí, ale to patří právě k projektům, které se na Petřinách nakonec nerealizovaly. A dnes je to škoda. Jsou tu sice volná prostranství a náměstíčka, ale neplní výše uvedený účel.

Nicméně to se může změnit. Městská část Praha 6 vybrala v soutěži návrh na nové centrální náměstí, které by mělo vyrůst v okolí metra, přičemž výše zmínění obchodní centrum by měl nahradit polyfunkční dům. Celý prostor by se měl upravit a zrevitalizovat, mají zde vyrůst nové byty a vzniknout parkovací místa. Tak doufejme, že se to podaří dotáhnout do konce, aby „městečko na dlani“ bylo zase o kousek hezčí.

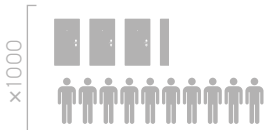
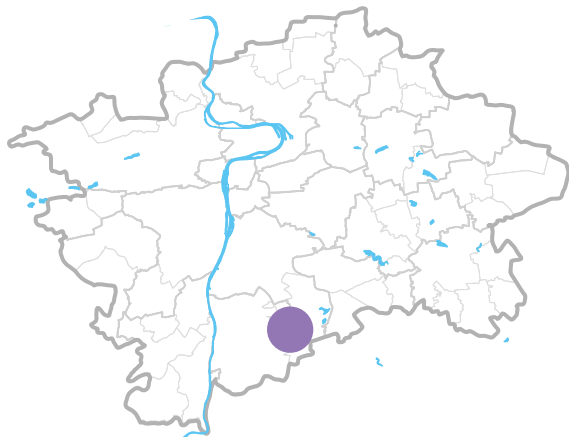

60

PÍSNICE

jeho čas ještě přijde

UMÍSTĚNÍ: Praha 4
VÝSTAVBA: 1979-1984
KAPACITA: 3358 bytů pro 10 000 lidí
ARCHITEKT: Alois Šulc, Jan Hančl

Toto sídliště leží v severní část stejnojmenné čtvrti. Táhne se hlavně podél ulic Libušská, Dobronická a Videňská. Jižněji od tohoto sídliště se pak nachází starší výstavba včetně původní vesnice.

Zdejší sídliště není příliš velké a je poměrně hezky systematicky uspořádané. Zajímavostí je, jakým způsobem vznikalo. Na tehdejší dobu si totiž architekti přivzali k ruce dokonce sociologa a psychologa, se kterými promýšleli výstavbu tak, aby byla pro lidi příjemným prostorem k žití. Bohužel, čas se na sídlišti podelpsal. Můžeme to vidět třeba na náměstíčku, které po sametové revoluci zůstalo nedokončené a dnes už vypadá poměrně zchátralé...

Původní panelové domy doplňuje i mladší výstavba z posledních let. S tou starší zástavbou je to potom jako na houpačce – najdeme zde pěkně zrevitalizované domy i domy značně ošuntělé. Co se týče typů domů, jsou tu jak vysoké štíhlé věžáky, tak masivnější domy s několika vchody v řadě...

Sídliště je ve svém centru proloženo zelení, najdeme tu i hřiště a školu. Když tímto místem procházím, je už podvečer. Navzdory však tomu, že je hezký letní den, skoro nikoho venku nepotkávám. Chybí tu nějaký jasný bod, kde by se lidé mohli scházet. Pár laviček to moc nevyřeší...

Stejně jako u pár dalších sídlišť, i tady mi to přijde takové „nedodělané.“ Nebo lépe řečeno – je vidět, že to tady před lety žilo, ale pak jakoby se lidé ztratili... Ale co není, může být. S celou Písnicí jsou totiž velké plány. Jak jistě všichni víte, má sem vést nová linka metra D. Takže lze předpokládat, že tato skutečnost se dotkne i sídliště. Písnice se stane atraktivnějším místem k žití a něco se jistě podnikne i s urbanistickým řešením.

62

PROSEK

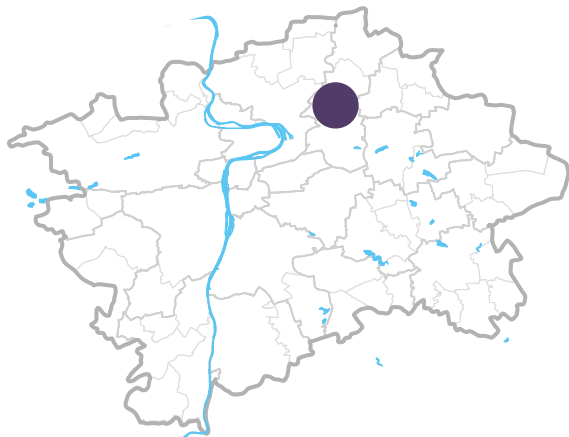
přátelské sídliště
s Parkem Přátelství

UMÍSTĚNÍ: Praha 9

VÝSTAVBA: 1964-1971

KAPACITA: 9500 bytů pro 32 000 lidí

ARCHITEKT: Z. Kotas, Z. Turzická, B. Kocián, J. Novotný

x1000

Sídlíště Prosek patří mezi velká pražská sídliště. Leží na severovýchodě, v oblasti Proseku a Střížkova, z malé části i ve čtvrtích Letňany a Libeň. Sídlíště je rozděleno do tří částí, Sídlíště Prosek I a II na jihozápadní a Prosek III na severovýchodní straně podél Vysočanské ulice. Sídlíště patří do pásu tzv. Severního Města a bylo budováno prakticky na zelené louce.

Dopravní obslužnost je zde dobrá, jezdí zde samozřejmě autobusové linky a výhodou je i metro. Můžeme zde využít rovnou dvě stanice, které do oblasti proseckého sídlíště zasahují: Prosek a Střížkov.

Sídlíště má vše, co má tak velké sídliště mít. Supermarkety i menší obchody, zdravotní středisko, sportoviště, vyžití pro děti, poštu... Velmi dobrým počinem je Park Přátelství. Má rozlohu 11 hektarů, i když původně měl být mnohem větší (až 23 hektarů). I tak je to ale zcela dostačující.

Park protíná celé sídlíště a je unikátní svou vodní soustavou. Těžištěm celého parku

jsou lámané křivky systému vodních ploch a kaskád, který díky jedenácti přepadům vodní soustavy doplňují i zvuky tekoucí vody. Soustava rybníčků a vodotečí s kaskádami a s prstencovou fontánou má délku asi 450 m, celkový objem vody v ní je 1600 až 1800 m³. Tak tohle se povedlo.

Díky tomuto parku totiž Prosek dostává originální podobu. Něco podobně signifikantního, a nemusí to být voda, ale prostě cokoli jiného zajímavého, by mělo mít každé pražské sídliště. Přiznám se, že tady jsem se trochu „zapomněl“ a v parku strávil podstatnou část své procházky po sídlišti. Ale to je asi dobře, ne? Je skvělé, že místní lidé mají kam chodit...

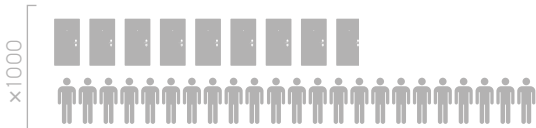
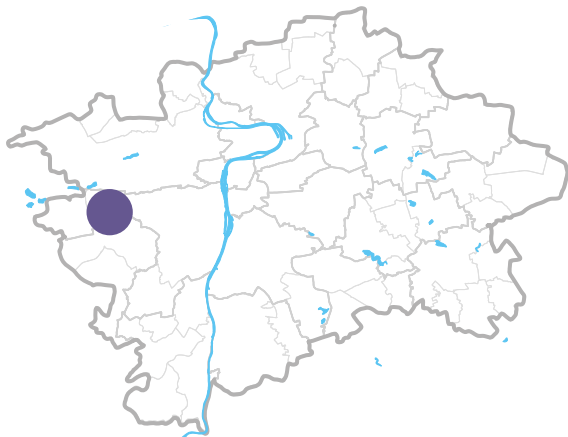

64

ŘEPY

to je konec?

UMÍSTĚNÍ: Praha 8
VÝSTAVBA: 1980-1983
KAPACITA: 8 973 bytů pro 23 000 obyvatel

Sídlíště Řepy se dělí na Řepy I. (východně od ulice Slánské) a Řepy II. (západně od Slánské). Severní a západní okraje sídlíště byly potom dokončovány až v letech 1989 až 1990. Dosavadní urbanistická koncepce dalšího rozšíření sídlíště, hlavně směrem na západ ke Zličínu, byla obnovena v letech 2016–2020. Uprostřed sídlíště se také nachází významná tramvajová smyčka, z níž vybíhá tramvajová trať směrem k Andělu.

Samotné Řepy jsou docela velká čtvrť, sídlíště také nepatří k nejmenším. Řekl bych, že má jen jednu nevýhodu – je to prostě daleko. Když v Praze řeknete, že bydlíte v Řepích, zní to, jako kdybyste bydleli na Marsu.

Pravdou je, že i když je zde silné tramvajové spojení například na Anděl, trvá to dlouho, skoro dvacet minut. Metro zde chybí.

Navštívil jsem sídlíště v létě, kdy sálalo horkem. No, se zelení to tady taky není kdovíjak slavné a chybí tady přívětivé oázy, kde můžou lidé spočinout na lavičkách. Lavičky tady tedy sice jsou, ale celkově prostor nepůsobí dobře, nemáte chuť se zde zdržovat.

Jinak je to ale dost živé sídlíště, lidé se pořád míhají sem a tam. Najdeme zde několik školek a škol, mezi jinými například Mensa gymnázium. Jsou zde klasické menší obchody i supermarkety, pošta, policie, pobočky bank... Hlavní centrum obchodu se pak nachází v ulici Makovského u zastávky MHD Slánská. Je jím velký obchodní dům Shopping point Řepy, známý spíše pod starším názvem Ovus.

Řepské sídlíště vnímám jako velký prostor zaplněný velkými domy. Ne, že by bylo nějak extra zahuštěné, ale bloky domů vytvářejí pocit jakési ohraničenosti, máte dojem, jako by na vás shlížely svrchu. Nevidím v zástavbě systém, nápad, svěžest. A možná to má důvod – původně toto sídlíště nebylo plánováno tak velké. Jistá nekoncepčnost je tak nasnadě.

Přesně tohle je další místo v Praze, které by šlo oživit. Aby místní byli hrdí, že tu bydlí. Ne aby slýchali – „v Řepích? To je konec.“

66

SKALKA

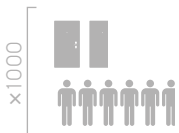
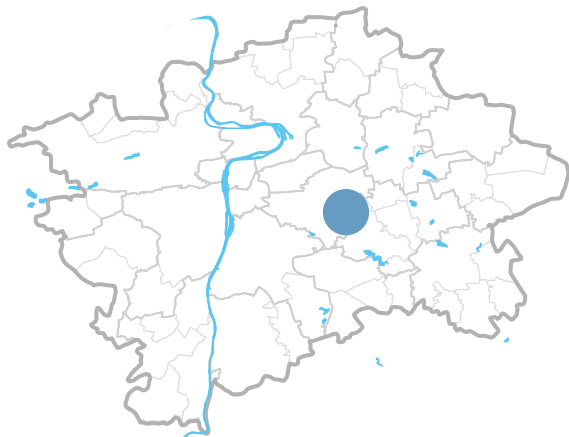
neurazí, nenadchne

UMÍSTĚNÍ: Praha 10

VÝSTAVBA: 1967-1974

KAPACITA: 1 779 bytů pro 5 700 lidí

ARCHITEKT: P. Jícha

Skalka leží ve Strašnicích, okolo ulic V rybníčkách, Na Padesátém a Přetlucká. Patří mezi menší sídliště, ale je velmi pěkně občansky vybaveno. Je zde vše, co člověk potřebuje – školy, školky, obchody, lékař... Výhodou je blízkost metra (linka A), které garantuje rychlou dopravu do centra města nebo na druhý konec Prahy, do Motola.

Skalka leží v příjemné oblasti, kde je poměrně klid, a to i navzdory poměrně frekventované ulici Na Padesátém a blízké Jižní spojce. Na druhou stranu některá místa mají periferní nádech. Může za to přítomnost různých velkých hal a skladů. Nezasahují však přímo do sídliště, ale pokud chcete na procházku a vydáte se směrem z Prahy ven, snadno na nějakou takovou stavbu narazíte.

Sídliště projedete poměrně rychle. Vypadá to tu vcelku upraveně, jsou zde lavičky, dětská hřiště... Taková sídlištní klasika.

Co mohu dodat, toto sídliště neurazí ani nenadchne. Nenašel jsem vyložené chyby, sídliště je hezky řešené vzhledem k tomu, pro kolik obyvatel bylo stavěno. Pro klidné žití s rychlým dosahem do centra je ideální.

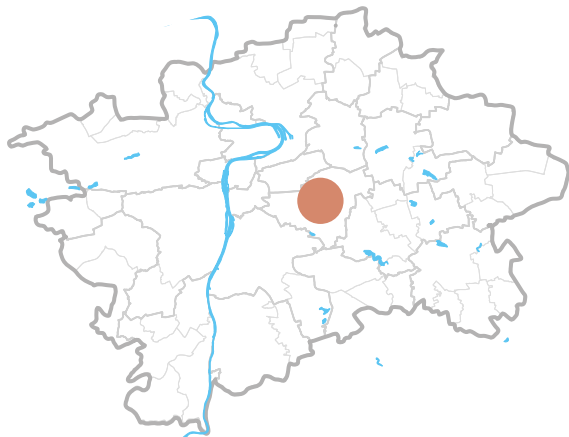

68

SOLIDARITA

pražská legenda

UMÍSTĚNÍ: Praha 10
VÝSTAVBA: 1947-1951
KAPACITA: 600 řadových domů s 1260 byty
ARCHITEKT: František Jech

x1000

Když se řekne sídliště, drtvivá většina lidí si představí panelový dům. Historie sídlišť je však pestřejší. Pražská Solidarita by mohla vyprávět...

Toto originální sídliště, které patří mezi nejstarší v Praze, najdeme v Strašnicích podél ulic Černokostelecká, Bečvářova, Úvalská a V Olšínách. Tvoří tak čtverec, na kterém v poválečných letech vyrostla nesmírně zajímavá zástavba.

Sídliště postavilo Stavební družstvo Solidarita, v němž spojilo své síly šest bytových družstev a šest průmyslových závodů a národních podniků. V té době bylo družstevní bydlení velmi populární, protože to byl jeden z mála způsobů, jak se dostat k vlastnímu bytu.

Celý projekt byl inspirován dobovým trendem proletářského bydlení a „ekonomií nejmenšího bytu.“ Nenechte se však zmást rétorikou, která časem nabrala hanlivý nádech. Ten styl měl něco do sebe. Šlo nejen o společné budování bydliště, ale i poté, co byly domy postaveny, se počítalo s bohatým komunitním životem. To je něco, na co dnešní developéři ne vždy myslí, ba naopak se tomu někdy přímo vyhýbají. Dnešní doba klade možná až nepřiměřený důraz na individualismus, a to se projevuje i v bydlení. Sídliště Solidarita je z toho úhlu pohledu protikladem. Ukazuje, jak lidé mohou na poměrně malé ploše žít pospolu, využívat společných prostor a setkávat se na stejných místech...

Projekt sídliště zahrnoval tehdy nejen řadové bytové domy propojené společným kolektorem, ale i domy činžovní, školu, školku, obchodní středisko, divadlo a také společné prádelny. Celý koncept navíc počítal s velkorysým propojením se zelení, všechny domy měly různé veliké společné zahrady, ve středu sídliště byl umístěn park...

V té době šlo o novátorskou kolektivní bytovou výstavbu, kde se hojně používaly velkoformátové stavební prvky z betonu, např. sloupky a stropnice, a ty byly vyráběny přímo na staveništi. Zdi byly ještě cihlové, střechy sedlové s klasickou keramickou krytinou.

Domy můžeme rozdělit takto:

- *typové řadové domky – bloky po sedmi řadách různých délek:*
B, D (s domem veřejné samoobslužné prádelny), F a G (rovněž s prádelnou)

- *třípatrové bytové domy – bloky A (6 řad) a E (1 řada) na západní straně sídliště*

- *doplňující zástavba: základní škola, park, fotbalové hřiště s běžeckou dráhou sloužící*

V 50. letech byly doplněny prakticky jednotnou cihlovou zástavbou čtyřpodlažních domů

- *8 krátkých řad mezi ulicemi Solidarity, Dvouletky, Dětskou a Brigádníků doplněné kulturním domem s restaurací, prodejnou potravin a výčepem na místě předpokládaného bloku C*

- *7 řad mezi ulicemi Turnovského, Brigádníků, U kombinátu a Černokosteleckou doplněné přízemní řadou obchodů*

- *3 krátké řady mezi Škvoreckou, Dvouletky a U kombinátu*

Na dobu svého vzniku (zejména prvotní bytová zástavba) poskytovala Solidarita poměrně vysoký standard bydlení. Např. byty měly přes 100 m². Řadové domky byly sice malé, ale zamýšlené jako dnes bychom řekli startovní, na cca 10 až 20 let, než očekávaný mohutný rozmach socialistického hospodářství umožní nahradit je definitivní zástavbou.

Když procházím Solidaritou, na chvíli se cítím jako bych byl mimo Prahu. A to navzdory tomu, že hned vedle vede rušná silnice a zvoni tramvaje. Cestičky jsou upravené, sídliště skryté v zeleni, a to hlavně v části, kde se nacházejí řadové domky. Ty jsou opravdu zajímavé a je evidentní, že jejich obyvatelé se o ně s láskou starají. Upravené předzahrádky a květiny v oknech vytvářejí nesmírně domácký příjemný dojem.

Zajímavostí je, že mezi domky najdeme ukryto Strašnické divadlo. A kultura tu kvete i jinak: V roce 2018 obyvatelé sídliště založili spolek Sídliště Solidarita z.s., který se pokouší aktivně ovlivňovat dění ve čtvrti, pořádá akce, snaží se o osvětu. Je dobře, že to tu žije. Ne vše z minulosti musí být špatné.

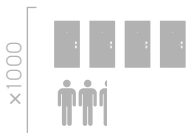
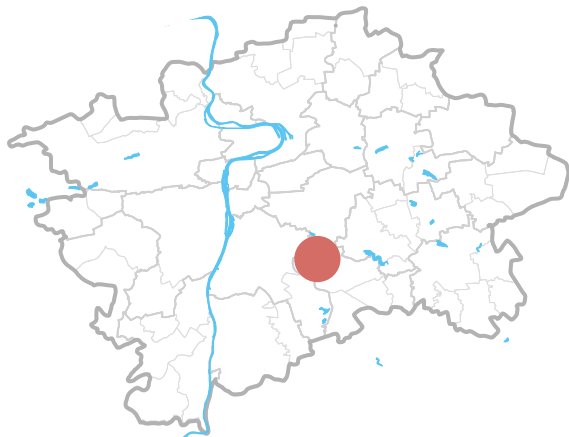

70

SPOŘILOV

je to tady fajn

UMÍSTĚNÍ: Praha 8
VÝSTAVBA: 1961-1967, dostavba 1976-1981
KAPACITA: 3 955 bytů pro 2 380 lidí
ARCHITEKT: J. Holeček, J. Krákora

Spořilov je menší sídliště ležící kolem ulic Hlavní, Senohrabská, Choceradská, Na Chodovci. Celkově ale Spořilov označuje větší oblast. V minulosti se v oblasti Spořilova nacházely dnes již zaniklé osady Horní Roztyly (jižně, poblíž dnešní stanice metra Roztyly) a Dolní Roztyly (západně, poblíž Jižní spojky a depa metra Kačerov).

Od 60. do 80. let 20. století byl původní Spořilov ze všech tří stran postupně obehnan širokými rychlostními komunikacemi, které ho odřízly od zbytku Prahy a vytvořily ze Spořilova doslova ostrov. Směrem od jihozápadu Spořilov ohraničuje D1, od severovýchodu Městský okruh a na východě Spořilovská spojka, která navíc rozdělila Spořilov na dvě části. Jedna část je více vilová, a zastavěná rodinnými domky, druhá je spíše panelová. A ta nás teď zajímá...

Musím říct, že charakterově se mi sídliště Spořilov líbí, byť má nedostatky, např. v podobě nepříliš hezkých cest a některé domy vyloženě volají po opravě. Popř. některé domy jsou opraveny takovým způsobem, že člověk neví, zda nebyl lepší původní stav (mám na mysli křiklavé barvy).

I když je zástavba nepříliš početná, je poměrně hustá. Ne však moc, aby se tady člověk cítil stísněně, to vůbec ne. Procházím sídlištěm v letních dnech o víkend, kdy si na hřišti hrají děti, a přijde mi to jako vcelku příjemné místo k žití.

Dopravně je zde dobré spojení autobusy, nejbližší stanice metra je v Roztylech.

Sídliště má supermarket i menší obchody koncentrované nejvíce v místním obchodním centru, několik restaurací, sídlí zde gymnázium a Evangelická akademie (střední škola zaměřená na sociální práci). Mezi panelovými domy, v ulici Malovická, se nachází hospic. Sídliště také příjemně překvapí dostatkem zeleně, takže i v horkých dnech je tu vcelku snesitelně.

Zkrátka, Spořilov má určitě své mouchy, ale přijde mi fajn.

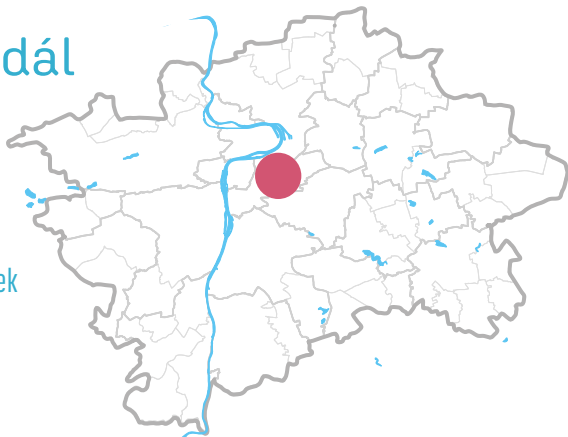

72

VLASTA

sídlště, které neví, jak dál

UMÍSTĚNÍ: Praha 10
VÝSTAVBA: 1972-1977
ARCHITEKT: Vlastibor Klimeš, Jiří Lavička, Dalibor Pešek

Sídlíště Vlasta je velmi známé, a to nejen Pražanům. Dostalo se do povědomí širší veřejnosti hlavně tím, že vzniklo v podstatě na popud invaze vojsk varšavské smlouvy.

Sovětsí vojáci museli samozřejmě někde bydlet. A tak jim tenkrát Československo „uvolnilo“ Milovice. A co s „milovickými?“ Pro tyto lidi byla v Praze vybudována právě Vlasta. Nové sídlíště, které mělo i názvy ulic připomínat „přátele z východu.“ A vskutku, ulice tu dodnes nesou názvy jako Magnitogorská, Turkmenská, Uzbecká, Taškentská apod.

Sídlíště bylo vystavěno mezi ulicemi Vršovická, Moskevská a Kirgizská a železniční tratí. Těsně přiléhá ke kulturnímu centru Eden (které už dnes chátrá, ale ve své době to bylo něco) a poblíž je i obchodní centrum stejného názvu. Mimo obytných budov zde najdeme školku a donedávna v masivní brutalistní budově u Vršovické ulice sídlil úřad městské části Praha 10. Vzhledem ke špatnému stavu budovy byl však tento úřad nedávno přemístěn do Strašnic.

I když já razím názor, že sídlíště by se měla vnímat prakticky a oddělovat od ideologie, v případě Vlasty nelze přehlédnout, že byla poplatná době. A že to mělo být vidět.

Sídlíště je až „po vojensku“ unifikované. Paneláky zde mají průchody, které domy propojují v celek. Každý dům má hřiště, sochu a mozaiku. Zajímavostí je tzv. čtyřprocentní zákon. Co to bylo? Inu, když se stavělo z veřejných peněz, musela se za čtyři procenta z celkové sumy vytvořit umělecká díla.

A tak tu najdeme sochy a sousoší např. Matka s dětmi, Akrobatka, Chlapec s modelem letadla, Mladí milenci a mozaiky s různými náměty, které jsem ale nedokázal vždy rozluštit.

Musím však říct, že toto sídlíště nepůsobí vůbec dobře. A není to kvůli rudimentům minulosti. Sídlíště prostě hrozně chátrá.

Vysoké paneláky se smutně tyčí nad prostorem, který je ale z naprosté většiny prázdný. I když domy mají mezi sebou malé parčíky, jsou zanedbané. Dětské hřiště vypadá vyloženě nebezpečně. Všude jen rez a jakási všudypřítomná ošuntělost. Smutek. Na dobrém pocitu nepřidá ani shlukující se podivní lidé u železniční trati. Očividně si tam vytvořili vlastní sídlíště...

Potkávám pár starších lidí a pejskaře, jinak nikde nikdo. Pokud sem byli v sedmdesátých letech přestěhováni lidé v produktivním věku, jsou dnes už dávno důchodu. A mladí odešli...

Na sídlíšti toho jinak moc není. Celá jedna část u budovy bývalého městského úřadu slouží jako parkoviště a „zašívárna,“ kam se člověk moc nehrne ani za denního světla... V přízemí panelových domů vidím reklamy na služby, např. masáže nebo kadeřnictví a najdu zde jeden obchod/večerku. Víc obchodů asi stejně netřeba, když obchodní centrum je co by kamenem dohodil...

Osud Vlasty zamrzí. Tohle sídlíště vzniklo pro konkrétní účel, a teď jako by nevědělo, co se sebou. A přitom myslím, že by se s ním dalo něco dělat. Stačilo by opravit dětské hřiště, upravit zeleň a rozestavět lavičky. Hned by to tu prokouklo.

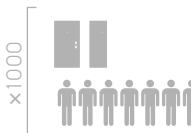
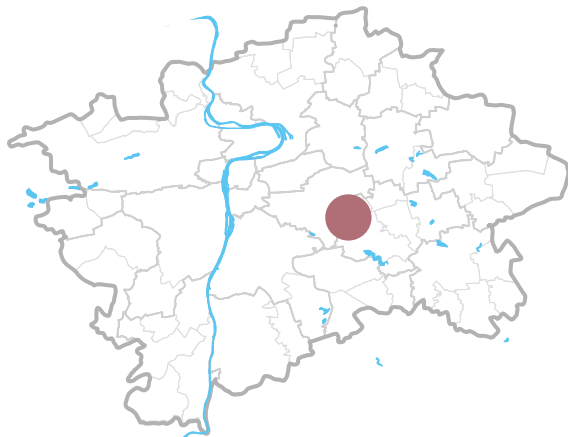

74

ZAHRADNÍ MĚSTO

„panelpoezie“

UMÍSTĚNÍ: Praha 10
VÝSTAVBA: 1963-1968
KAPACITA: 1 682 bytů pro 6 400 lidí
ARCHITEKT: J. Hromas

Toto sídliště ležící v oblasti pražských Záběhlic se dělí na dvě části – východní a západní. Jako „zahradní město“ se v první polovině minulého století označovala výstavba čtvrti rodinných domů se zahrádkami. A sídlišti budovanému poblíž už tento název zůstal...

A zajímavostí také je, že sídliště, stejně jako celá čtvrť, nese názvy rostlin a stromů. Kupříkladu Jahodová, Jasmínová, Kapraďová, Leknínová, Narcisová, Slívová, Šalvějová nebo Tulipánová. No, není to poetické? Taková panelová poezie.

Obě části sídliště mají své středy okolo obchodních a kulturních center. Zahradní Město východ má obchodní dům Cíl, kde se také nachází autobusová zastávka, Zahradní Město západ má obchodní dům Květ.

Ve své době tato místa skutečně tepala životem a byla v jistém smyslu na každém sídlišti originální, nes jsou to spíše „průchoďáky,“ unifikované obchodní domy se supermarkety, drogeriemi, lékárnami a službami, kterých najdeme v Praze stovky... Ale to je prostě pokrok doby.

Sídliště ukrývá i jednu perličku z historie. Panelový dům č. 2929/30 v Jabloňové ulici byl původně administrativní budovou Československé televize. Významnou úlohu sehrál v roce 1968, kdy po invazi vojsk Varšavské smlouvy právě z tohoto domu Československá televize ilegálně vysílala.

Na západ od obchodního domu Květ najdeme výškovou budovu Arnika. Původně šlo o internát, posléze o „stavbařský hotel“, tzn. o ubytovnu pro pracovníky na stavbách, v 90. letech se stal hotelem Arnica, v dalších letech 1998–1999 prošla budova kompletní rekonstrukcí, po níž se z hotelu Arnica stal bytový komplex. Výška budovy je přibližně 75 metrů a díky tomu je vizuální dominantou sídliště.

Zahradní Město je jako sídliště velmi rozmanité. Když jím procházím, všímám si pestrosti staveb, odlišností ve výšce i prostorovém členění. Vysoké věžáky se střídají s nižší zástavbou, celé bloky domů pak s několika roztroušenými osamělci... Většina paneláků je opravených, zateplených, pravda, opět často s nešvarem v podobně nevhodné barevnosti. Sídliště dostojí svému jménu z hlediska zelených ploch – je jich tady dostatek a odpočinkové zóny jsou příjemné.

Co bych však vytkl, to jsou již zmiňovaná obchodní centra. Víím, že to není problém jen Zahradního Města, ale tady mě to fakt bilo do očí. Tyto budovy hyzdí vizuální smog, nepořádek a vybydlenost. Když jde tady člověk nakupovat, nemá moc dobrý pocit. Když by se tohle povedlo vyřešit, bylo by žití na Zahradním Městě opravdu poezie. 😊

Závěr:

Bytů je nedostatek. Musíme tak důkladně pečovat o ty, které máme, a připravit půdu pro výstavbu nových.

Životnost většiny panelových domů má skončit mezi lety 2050 a 2060 – plánovaná životnost je zhruba 80 let.

Problémem jsou zjednodušeně řečeno obvodové části konstrukce – nosné stěny uvnitř. Dokud se v panelácích bydlí, jsou v teple, suchu a chráněné, nejhůře na tom jsou kvůli vlivům počasí obvodové stěny a balkony, respektive lodžie. Proto řada sídlišť prošla rekonstrukcí, zejména zateplením a obnovou fasád. Pro budoucnost sídlišť je ale také důležité dívat se na ně jako místo, které je stále atraktivní, mělo by plně zabezpečovat všechny požadavky, které s sebou nese moderní život v metropoli a zároveň si zachovat jedinečnost.

I přes stereotypy, které se s životem na sídlišti pojí, má řada z nás krásné vzpomínky na dětství a vyrůstání zde. V dnešní době, kdy se bydlení stává luxusem, bychom se měli více zaměřit na to, jak sídlištní zástavbu kultivovat, investovat do prostředí, a hlavně se o paneláky starat. Pražská sídliště jsou stále populární destinací pro střední třídu Prahy nebo pro cizince. A my bychom se měli postarat o to, aby byly ještě atraktivnější a zároveň se postaraly o zajištění kvalitního života pro všechny skupiny obyvatel, mladé rodiny i seniory, kteří na sídlišťích žijí.

Neveselým faktem je skutečnost, že Praha má dnes obrovský deficit bytů. Vzhledem k tomu, že průměrně se v Praze povolí stavět

pět tisíc jednotek ročně, jde až od 80 000 bytů, které prostě nejsou. Přírozený růst města si navíc žádá 10.000 nových každý rok. Reálně však u nás vzniká pouhý zlomek z toho. Je zde velké riziko, že v roce 2030 může Praze chybět až celých 100.000 bytů.

V Praze je i velký nedostatek obecních bytů. Ještě v roce 1991 vlastnil Magistrát hlavního města Prahy spolu s městskými částmi okolo 194 tisíc bytů. Po následné neuvážené vlně privatizací, která v některých městských částech dobíhá ještě dodnes, zůstalo ve vlastnictví Prahy něco málo přes 30 tisíc bytů, což představuje pouhých 4,5 procenta všech bytových jednotek ve městě. Trend se nedaří ani přes proklamace současného vedení Prahy zvrátit a jen v letech 2022-2024, dva roky od posledních komunálních voleb Praha přišla o dalších více než 500 obecních bytů (i po započtení nově postavených).

To vše pro průměrného Pražana znamená velký problém. Už nyní jsou ceny bytů nesmírně vysoké a stále rostou. Najít byt, který by člověku vyhovoval a který by byl schopen financovat, je prakticky nemožné. Pokud s tím nezačneme něco dělat hned teď, může se to příští roky ještě velmi výrazně zhoršit.

Nabízí se však hned několik faktorů, které by bytovou situaci v Praze mohly posunout pozitivním směrem. Prvním z nich je rychlé přijetí nového stavebního zákona, ale to, jak všichni vnímáme se nedaří. Místo aby současná vládní koalice navázala na práci svých předchůdců, rozhodla se zákon přepracovat a účinnost některých částí

nového stavebního zákona o rok odložila. Mám za to, že mnohem smysluplnější by bylo schválit návrh v původním znění a teprve poté pracovat na případné novelizaci. Bytová krize totiž na rozhodování politiků nebere ohledy. Bohužel mám pocit, že odklad bez jasné vize a shody, co s tím dál, byl to jediné, na čem se koalice pěti stran byla schopna shodnout a jak to nakonec dopadlo s neslavnou digitalizací všichni víme...

Dalším by mohla být aktualizace rozpočtového určení daní. To je jedním z hlavních zdrojů financování rozvoje obcí, měst a krajů. Jeho současné nastavení má ale ke spravedlnosti daleko. Proč jsem o tom přesvědčen? Samosprávné celky, které pečují o rozvoj svěřeného území, svým úsilím v podstatě dotují ty méně činné: DPH odvedené z výstavby do státní pokladny se totiž následně přerozděluje způsobem, který jejich aktivní přístup nijak nezohledňuje. Náprava by mohla spočívat v ponechání určitého procenta z prostavěného DPH obcím, v nichž se stavební projekt realizoval. Dnešní rozpočtové určení daní tak nijak nemotivuje starosty ani další politiky k urychlení výstavby. Naopak blokování výstavby, opřené o politické argumenty, že městská část nebude mít finance na rozšíření kapacit ve školkách a školách nebo na údržbu nových silnic a chodníků, je dnes bohužel zcela pochopitelné.

Praha by také měla zafixovat procentuální část z celkového rozpočtu města, který by každý rok investovala do rozšíření bytového fondu. Například Vídeň, která je často pokládána za náš vzor, na rozvoj bydlení vynakládá ročně v přepočtu 10 miliard korun.

Potřeba je také intenzivnější koordinace napříč sektory i územními celky. V těsné spolupráci musí probíhat rezidenční výstavba a rozvoj dopravní infrastruktury. Je například žádoucí využít k výstavbě pozemky v okolí

stranic metra, a naopak nové stanice plánovat s ohledem na hustotu již realizované zástavby.

Pomoci by mohlo také využívání nových technologií a nových forem bydlení. Neměli bychom se bát zkoušet alternativnější typy bydlení, které se už ale v zahraničí osvědčily. Praktické startovací byty nebo cohousing mohou být přesně tím, co mladé rodiny nebo čerství absolventi vysokých škol do začátku potřebují. Ze stavebních technologií zažívá prudký rozmach například modulární výstavba, která si již získala řadu příznivců v Německu, Francii a dalších zemích.

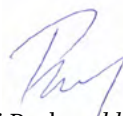
Abychom dokázali zvrátit nepříznivý stav bytové situace, je potřeba celospolečenská diskuze, do níž by se měli zapojit zástupci z mnoha oblastí, jako například architekti, urbanisté, politici, investoři, ale také laická veřejnost, které se problémy dotýkají nejvíce.

Pokud by vás zajímala moje konkrétní a podrobná vize řešení bytové krize v Praze mám, přečtěte si prosím moji knihu „Vize pražského bydlení 2033“. Tu naleznete na mém webu pod adresou: <https://www.ondrejprokop.cz/kniha/>. Je možné si ji stáhnout zdarma elektronicky v PDF či ePub formátu nebo si můžete jednoduše formulářem na webu požádat o zaslání tištěné knihy na vaši adresu (taktéž zdarma).

Pokud jste v mé knize nenašli vaše sídliště, nebo v ní chybí podle vás cokoli podstatného, budu rád za vaši zpětnou vazbu. Knihu o sídlištích chci nadále rozšiřovat.

Také mi uděláte velkou radost, pokud budete mou knihu sdílet vašim přátelům a známým.

Děkuji,
váš Ondřej Prokop, *kluk ze sídliště*

Zdroje:

Fotografická dokumentace: Šimon Rogl a volné zdroje

Online zdroje:

www.wikipedia.org

www.atlasceska.cz

<https://ippraha.cz/projekt/54/sidliste-baba>

<https://praha.camp/magazin/detail/dablice-jsou-klenot-mezi-sidlisti-jak-vznikly-a-cim-tak-vynikaji>

<https://denikalarm.cz/2021/04/cerny-most-ma-svoji-dusi-takovou-cernackou-sounalezitost-rika-radni-michal-prager/>

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/skvmy-a-promeny-krajinar-biolog-jiri-sadlo-lehovec-stvanice.A230413_142945_praha-zpravy_juan

<https://www.prahaneznama.cz/praha-8/bohnice/sidliste-bohnice-sidliste-rekordu/>

<https://www.letnany.cz/z-historie-letnan/ds-1555>

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/namesti-petriny-nova-podoba-vizualizace-stavba.A220210_151952_praha-zpravy_baky

<https://21stoleti.cz/2017/05/20/panelstory-aneb-kde-se-vzala-sidliste/>

<https://www.sidlistesolidarita.cz/>

https://www.sidlistenovodvorska.cz/o_sidlisti/

<https://www.lepsibarrandov.cz/spolkove-noviny-snop5/dva-rozdilne-pohledy-na-rozvoj-sidliste-barrandov/>

<https://styl.instory.cz/4844-v-obdobi-socialistickeho-realismu-vznikala-cela-mesta-i-obri-panelaky.html>

<https://www.dotyk.cz/publicistika/panely-muj-osud.html>

https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/jak-jsme-zili-v-ceskoslovensku-prosek-stara-ctvrt-v-modernim-kabate-20181026.html

https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/jak-jsme-zili-v-ceskoslovensku-hloubetin-domky-obklopené-sidlistem-20191109.html

<https://www.periferieprahy.cz>

<https://praha6.org/mpp/lokalita/517/vystupy>

Další zdroje:

- *kniha Lidé a sídliště (1985) Jiří Musil – nedostupná v Městské knihovně v Praze*
- *Časopis Květy/21. prosince 2023/číslo 51/20023/strana 53*
- *brožura Víze pražského bydlení 2033*
- *Lidové noviny/30.dubna 2019*

